

Etala Geregerena Paul Fala Ioli Fakwalaimoki 'I Korint Gi

Talasi Paul 'e la ala olula lalana lia, 'e dao ka io 'i Efesus sulia keme talasi dodoko, ma ka gerea nali geregerena fala ioli fakwalaimoki 'i Korint gi. 'I laola na geregerena, Paul 'e falalau gera 'alia iona rada failia ioli iko 'ali gera fitoo gi. (Iko 'ali gia too ala geregerena fo 'i talasi 'e.) Buri 'ala ioli 'i Korint gi gera idumia geregerena fo, gera ka too ala nali soolidina gera oga geraka soolidia ala Paul. Gera soolidia 'uri 'e, "Uri'e ma, 'e 'oka mola 'ala fala araina 'o ma iko? 'Uri'e ma, 'e 'oka mola 'ala fala ioli fakwalaimoki gi, 'ali gera fana mola 'ada failia kwaima gera gi lia gera 'ania fana gera foasi 'alia fala lului 'are gi li? 'Uri'e ma gia foasi 'utaa talasi gia logo? Ma kwatena 'utaa lo ala Aloe 'are Abu 'e 'oka faga fala soolidinala God fai?" Ioli fakwalaimoki 'i Korint gi gera geregere fala Paul fala soolidinala sulia me 'are fo gi.

Na olu wale ratadaulu Stafanas, ma Fotunatus, ma Akaikus, daulu la mae faasia 'i Korint failia geregerena fo 'i so'ela Paul. Ma daulu ka faronoa lou Paul 'alia nali 'are ta'a rasua 'e fuli 'i safitala ioli fakwalaimoki gi 'i Korint. Nali ioli fakwalaimoki 'i Korint, gera alafaitalili 'i safitada kwailiu, ma gera ka sae ralada sulia ioli 'e fasiuabuda ma ka falalauda 'alia 'are God gi li (3:1-23). Nali ioli gera oga gera ka la sulia Paul, ma nali ai gera oga 'ali gera la sulia Apolos 'o

ma sulia nali wale mamata lou. 'Urifo ma na wale lou ka tau ta'a failia teite raberabe lia, ma ioli etaeta ala logonae ioli God gi li iko 'ali gera taua mola ta 'are ala falafala ta'a 'urifo. Ma na me 'are lou, nali ioli fakwalaimoki gera sakea lou nali ioli fakwalaimoki ala kwai lokomalata na 'i maala wale iko 'ali gera fitoo gi fala faradanada.

Paul ka gerea lou na geregerena fala ioli fakwalaimoki 'i Korint gi. Ma geregerena fo gia ka soia 'alia 1 Korint. 'I laola gula buka 1-6, Paul 'e geregere sulia 'are ta'a 'e ronoda gera fuli 'i safitala ioli fakwalaimoki 'i Korint gi. 'I laola gula buka 7-16, 'e olisia soilidina ioli Korint gi gera soilidi mae 'i laola geregerena gera fala li.

Me 'are 'ilitoa 'i laola buka 'e li gi li:

Ta'ana ala ketana 'i matanala ioli 'i laola siosi
gi li (1:1—4:21)

Ta'ana ala tau ta'ana li (5:1-13)

Ta'ana ala alafaitalilinali (6:1-8)

Ta'ana ala kwaiogalina ta'a li (6:9-20)

Paul 'e olisia faisoilidina sulia ara araina li (7:1-40)

Paul 'e olisia faisoilidina sulia lului 'are gi li
(8:1—11:1)

Paul 'e olisia faisoilidina sulia foa ruruna li
(11:2—14:40)

Paul 'e olisia faisoilidina sulia tatae na ala rabe
fa'alu li (15:1-58)

Sae ailafena Paul gi (16:1-24)

¹ Geregerena 'e, 'e la mae faasi 'i lau Paul failia walefae gia Sosetenes. God 'e fili lau 'alia kwaiogalina lia 'ali 'i lau na wale li lifurono Jesus Christ.

² Mera geregere ko famiu ioli 'e 'amu fakwalaimoki ala Jesus, ma 'amu ka io 'i laola falua 'i Korint gi. God 'e fili 'amiu, ma ka faabu 'amiu ioli lia gi, sulia 'adona 'amiu failia Jesus Christ. God 'e fili 'amiu failia ioli ala falua gi sui lia 'e gera foasia Jesus Christ, lia Aofia gera, failia Aofia gia lou.

³ Lau foa 'ali God Mama gia failia Aofia Jesus Christ kae kwai'ofe amiu ma kae kwatea aroarona famiu.

Gia too ala 'oilakina gi 'i osiala Christ.

⁴ Lau batafea God suli atoa gi 'i osiamiu, sulia kwai'ofena 'e fatailia famiu 'alia Jesus Christ.

⁵ God 'e kwatea 'are 'oka afula gi famiu, sulia 'amu io raratai failia Jesus Christ. 'Urifo 'amu sai 'oka ala 'are afula gi sulia Jesus Christ, ma 'amu ka fatalo 'oka lou sulia. ⁶ 'Are 'oka 'e gi 'e kwateda famiu, 'e fatailia famiu lia 'efafaronona 'e 'ami farono 'amiu 'alia sulia Christ 'e kwalaimoki.

⁷ Ma sulia 'e 'urifo, 'amu sakea lo 'are 'oka gi sui faasia God, ala talasi 'amu faimaasi fala fe atoa Aofia gia Jesus Christ kae oli lou mae ai. ⁸ 'I lia kae fananata 'amiu la la ka dao ala atoa fafu'isi, 'ali ikoso ta 'are ta'a 'ali io amiu ala fe atoa fo kae oli mae ai. ⁹ Gia fitoo ala God kae tau 'urifo famiu, sulia 'e fili gia 'ali gia io kwaima failia Jesus Christ Wela lia ma Aofia gia.

Ketana 'i safitala logonae ioli fakwalaimoki gi li

¹⁰ Alae waasila lau, lau suga 'amiu 'alia nanatana ala Jesus Christ Aofia gia, 'amu ka mano faasia kwalaana fae 'amiu kwailiu 'i safitamiu, 'ali ikoso ta ketana 'i safitamiu. Ma 'e 'oka

'ali malatana 'amiu gi failia kwaiogalina 'amiu gi ka alua teke me 'are. ¹¹ Lau ilia me 'are 'e, sulia nali ioli faasia kwalofa Kloé gera farono lau 'alia 'uria 'amu too ala olisusuna gi fae 'amiu kwailiu 'i safitamiu. ¹² Ma nali ioli amiu gera sae 'uri 'e, "I lau wale li galona Paul." Ma na ioli ka ilia, "I lau wale li galona Apolos." Ma na ioli lou ka ilia, "I lau wale li galona Peter." Ma na ioli lou ka ilia, "I lau wale li galona Jesus Christ." ¹³ Me 'are ta'a rasua fo, suli dunala 'amu tolinia Jesus Christ 'alia logona mamata gi. Iko lou 'i lau Paul ba lau mae famiu ala 'ai rara folo! Ma iko 'ali 'amu sisiu abu 'alia ratagu 'ali 'i 'amiu wale li galona lau gi!

¹⁴ Lau batafea God, sulia talifilia Krispus ma Gaeas mola lau fasiuabuda. ¹⁵ Lia fo, ikoso ta ioli 'ali ilia 'e sisiu abu 'alia ratagu 'ali ma ka rau 'alia wale li galona lau. ¹⁶ (Lau fasiuabua lou Stafanas failia lumae ioli lia, ma iko 'ali lau malata tonala ta ioli lou lau fasiuabua.) ¹⁷ Sulia Jesus Christ iko 'ali keri lau mae fala fasiuabunala ioli gi. 'E keri lau mae 'ala 'ali lau faatalo 'alia Faronona 'Oka. Ma ikoso 'ali lau sae 'alia liotoo 'i molagali li, tauma tali ioli gera bi fakwalaimoki sulia saena 'oka lau gi mola ma iko lou sulia kwalaimokina ala maenala Jesus Christ ala 'ai rara folo li.

Maenala Jesus 'e fatailia nanatana failia liotoo God

¹⁸ Ala talasi nali ioli gera ronoa faronona sulia maenala Jesus Christ ala 'ai rara folo li, gera fia 'uria faronona fo 'are gwaugwau mola 'ala. Ma ioli fo gi, God kae kwatea kwaikwaina fada. Wasua ma 'i gia, ioli 'e God 'e famauri gia gi, gia saiala faronona fo lia lo nanatana God fala

famurinala ioli gi li. ¹⁹ Sulia God 'e ilia 'i laola Geregerena Abu 'uri 'e,

"Nali ioli 'i lifila gera ilia 'uri gera liotoo ma gera ka too ala lioe wale rada gi.

Wasua ma lakae fatalilia lia 'e iko 'ali gera liotoo mola, ma lakae fatalilia nai 'are na gera gi kae sui."

²⁰ Lia fo, gia saiala liotoo ioli Grik gi li, failia liotoo ioli Jiu gi li, failia liotoo ioli alaa 'oka gi li, gera kae dalafa mola 'ada. God 'e fatalilia liotoo ioli li 'e kwekwe'ela.

²¹ God 'e liotoo rasua. Lia fo kwate ma ka 'ato fala ioli gi 'ali ikoso gera saiala God 'alia liotoo gera 'i talada. God 'e oga famurinala ioli gera fakwalaimoki ala faronona 'e 'ami fatalo 'alia, wasua ioli afula gi gera ka ilia faronona fo 'e kwekwe'ela. ²² Ma Jiu gi, gera oga 'ali gera lesia 'are mama'ala gi sui bui gera ka bi fakwalaimoki. Ma ioli 'i Grik gi, gera oga rononala alaana liotoo gi sui bui gera ka bi fakwalaimoki. ²³ Wasua ma 'i 'ameulu meulu fatalo 'alia Jesus Christ failia maenala ala 'ai rara folo. Ma Jiu gi gera 'e'ela 'alia faronona fo. Ma ioli Grik gi, gera ilia faronona fo saena kwekwe'ela mola 'ala. ²⁴ Wasua ma fala ioli 'e God 'e filida lo gi, ala Jiu gi, ma ioli mamata faasia Jiu gi li lou, faronona fo sulia Jesus Christ 'e fatalilia nanatana God failia liotoo God. ²⁵ Wasua 'ala ioli afula gera ka ilia liotoo God 'are kwekwe'ela mola 'ala, liotoo God 'e tasa liufia liotoo ioli li. Ma wasua ioli afula gera ka ilia nanatana God 'are wawade mola, nanatana God, nanata 'e tasa liufia nanatana ioli li.

26 Alae waasila lau, ikoso 'ali 'amu bulono 'alia iona ba 'amu io mae 'alia 'i lao 'ua ala talasi ba God 'e soi 'amiu fala fakwalaimokina li. Sulia 'i maala ioli gi, barae ioli mola amiu gera too ala liotoo, failia 'ilitoana. Ma barae ioli mola amiu gera la mae faasia fuui ioli 'ilitoa gi. **27** Wasua ka 'urifo, God 'e fili 'amiu ioli 'e gera ilia 'amu kwekwe'ela gi, 'ali kae fa maua ioli liotoo gi. Ma ka fili 'amiu ioli 'e gera ilia 'amu watoutou gi, 'ali kae fa maua ioli 'ilitoa gi. **28** Ma God ka fili 'amiu ioli 'e iko 'ali gera soi ba'ela amiu ma gera ka barasi 'ali 'amiu gi, ma gera ka ilia 'i 'amiu me 'are gwaugwau mola 'ali gi, 'ali kaefafuta'a 'are 'e gera ilia 'alia 'are 'ilitoa gi li. **29** Ma sulia 'e 'urifo, iko ta ioli 'ali saiai ka 'aurae sulia 'i lia talala 'i maala God. **30** God lo 'e alua gia ka io raratai failia Jesus Christ, ma God lo ka kwatea liotoo faga 'alia Jesus Christ. Ma God ka fa aolo gia 'alia Jesus Christ. Ma 'alia Jesus Christ lou, God 'e lufa gia, ma ka fa abu gia lo fala 'i talala. **31** Ma 'e malaa Geregerena Abu ba 'e ilia, "Ite 'e oga ka sae naunau, 'i lia ka sae naunau 'i osiala 'are Aofia 'e taua."

2

Paul iko 'ali fatalo 'alia liotoo ala molagali li

1 Alae iolifuta, ala talasi ba lau dao mae 'i soemiu fala saena sulia saena God gi famiu li, iko 'ali lau sae 'alia ta saena liotoo malaa ioli sai 'are gi. **2** Sulia ala talasi ba lau io fae 'amiu, lau oga mola saena sulia Jesus Christ ma maenala ala 'ai rara folo. **3** 'Urifo, ala talasi ba lau dao ko 'i soemiu, lau watoutou ma laka lebelebe, sulia

lau mau. ⁴ Ma ala talasi lau alaa fae 'amiu, saena lau gi iko 'alia liotoo ala molagali li. Wasua ma lau fatalo 'alia nanatana ala Aloe 'are Abu li. ⁵ 'E 'urifo 'ali fakwalaimokina 'amiu ikoso uluna ala liotoo ioli mola 'ala, wasua ma 'amu ka uluna ala nanatana God.

God 'e fatailia loko'arena lia faga 'alia Aloe 'are Abu

⁶ Fala ioli fitoona gera gi 'e nanata lo ala God, lau alaa fada 'alia liotoo. Ma liotoo 'e lau faalalauda 'alia iko lou faasia ioli liotoo ala molagali 'e li, 'o ma ioli 'e gera 'ilitoa fafia molagali 'e li. 'Ilitoana gera gi kae sui. ⁷ Wasua ma falalauna 'e lau sae sulia lia lo nai 'arena God, lia God iko 'ali fatae madakwa ai fala ioli gi 'i lao. Ma 'i lao 'ua ala God kabi raunailia 'are gi, 'e malata lo mae sulia lia kae fulia lioe ioli fo fala fa'okanaga 'i nali. ⁸ Ma ioli 'ilitoa gi ala molagali iko 'ali gera saiala lioe wale fo. Ala gera ka saiai, 'e 'ato gera ka fotoia Aofia 'ilitoa ala 'ai rara folo.

⁹ Sulia Geregerena Abu 'e sae 'uri 'e,

“Are 'e God 'e rerei 'alia fala kwatenai fala ioli gera kwaima ala gi li, iko ta ioli 'ali lio raea, ma iko 'ali rono raea, ma iko ta ioli 'ali malinailia 'are fo.”[◊]

¹⁰ Ma God 'e fatailia lioe wale fo faga 'alia Aloe 'are lia, lia 'e saiala 'are gi sui ma malatala God lou. ¹¹ Talifilia mola ioli 'i talala 'e saiala ta 'e io 'i laola malatala 'i talala. Ma ka 'urifo lou, Aloe 'are Abu talifilia mola 'e saiala ta 'e io 'i laola malatala God. ¹² Ma 'i gia ioli fakwalaimoki gi, ikoso 'ali gia malata malaa ioli ta'a 'i laola molagali gi li.

[◊] 2:9 Aesea 64:4

Wasua ma Aloe 'are Abu faasia God lia 'e io aaga 'ali gia ka saiala 'are God 'e kwateda faga gi sui.

¹³ 'Urifo 'i 'ameulu iko 'ali meulu falalau lou 'alia liotoo ioli li. Wasua ma Aloe 'are Abu 'e rana 'ameulu meulu ka falalau 'alia 'are kwalaimoki gi sulia God fala ioli gera too ala Aloe 'are Abu 'i laola maurinada gi. ¹⁴ Ma ioli iko 'ali gera too ala Aloe 'are Abu li, 'e 'ato 'ali gera saiala 'are kwalaimoki gi sulia God lia Aloe 'are Abu 'e fatailia. Sulia ioli fo gi gera ilia 'are fo Aloe 'are Abu 'e fatailida gi 'are gwaugwau mola 'ali gi. Iko 'ali gera saiala 'are fo, sulia Aloe 'are Abu lo tara 'e rana gera 'ali gera sai ala 'are kwalaimoki fo. ¹⁵ Wasua ma ioli 'e too ala Aloe 'are Abu 'i laola maurinala li, 'e totolia saina ala 'are gi sui faasia Aloe 'are Abu. Ma ioli iko 'ali too ala Aloe 'are Abu 'i laola maurinala li, iko 'ali 'e totolia ka malinailia ioli 'e too ala Aloe 'are Abu li. ¹⁶ Sulia Geregerena Abu ba 'e sae 'uri 'e,

"Iko ta ioli 'ali saiala malatala Aofia.

Ma iko ta ioli 'ali totolia lou fala falalaunala 'alia ta me 'are."

Wasua ma 'i gia lia gia too lo ala Aloe 'are li, gia malinailia malatala Jesus Christ.

3

Ioli 'e too ala Aloe 'are Abu ikoso fulia ta ketana 'i matanala ioli fakwalaimoki gi

¹ Alae iolifuta lau, ala talasi ba lau io fae 'amiu, falafala 'amiu gi gera malaa mola falafala ala ioli 'i laola molagali gi li. 'Arelafo, iko 'ali lau falalau 'amiu malaa lau falalau ioli gera too ala Aloe 'are Abu li. 'Amu malaa mola wela gi, sulia fitoona 'amiu ala Jesus Christ iko 'ali nanata 'ua. ² 'Urifo

lau falalau 'amiu malaa na gel'i ba 'e fasusua wela wawade lia, ma iko 'ali kwatea 'ua fana nasi fala. Ala talasi fo, 'e 'ato 'ua 'ali 'amu ka saiala falalauna lau gi. Ma ala talasi 'e wasua, iko 'ali 'amu totolia 'ua lou, ³ sulia abulona 'amiu gi gera malaa abulona ta'a ioli 'i laola molagali gi li. 'Amu kwaifi, ma 'amu ka alafaitalili fae 'amiu kwailiu 'i safitamiu, 'e fatailia lia kwaiogalina ta'a 'amiu gi mola 'e talai 'amiu. Ma falafala 'amiu gi ka malaa ioli iko 'ali gera too ala Aloe 'are Abu gi li. ⁴ Ma nali ai amiu gera ka sae 'uri 'e, "I 'ameulu wale li galona Paul gi." Ma nali ai gera sae 'uri 'e, "I ameulu wale li galona Apolos gi." Sae namiu 'e fatae madakwa rasua ala falafala 'amiu gi gera malaa lo ioli iko 'ali gera fakwalaimoki gi.

⁵ 'Amu malata ga sulia 'i lau, Paul, failia Apolos. 'I 'ameroa rua wale galona God gi mola fala rananamiu fala fakwalaimokina. Ma mera taua mola galona Aofia 'e kwatea fameroa fala taunali gi. ⁶ Lau malaa wale 'e fasia fufuae 'are gi li. Ma Apolos ka malaa wale 'e kikia kwai fafia fufuae 'are fo lau fasida gi. Ma God 'ala 'e kwatea maurina fala fufuae 'are fo gi, ma ka taua 'are fo gi gera ka bulao mae. ⁷ 'Urifo, ioli 'e fasi 'are failia ioli 'e kikia fufuae 'are fo gi 'alia kwai li, iko 'ali doro 'ilitoa mola. God lo 'e 'ilitoa, sulia 'i lia 'e kwatea maurina fala fufuae 'are fo gi 'ali gera bulao. ⁸ Ma ioli 'e fasi 'are failia ioli 'e kikia kwai ala 'ai gi li, doro galoo ruru. Ma 'i doroa tootoo rua ioli fo gi, God kae kwaiara doroa fala galona doro tauda gi. ⁹ Lau galoo failia Apolos fala God. Ma 'i 'amiu lo, 'amu malaa raku God mera galoo 'i laola.

Ma 'amu malaa lou luma God. ¹⁰⁻¹¹ Ma God ka rana lau sulia lau malaa wale liotoo 'e raunailia luma li. Ma ala talasi lau etae falalau 'amiu, lau alua fe ageage ala luma fo li. Ma talifilia Jesus lo fe ageage ala luma fo li. Ma tali ioli mamata ka raunae 'i fofola ageage fo gi. 'E 'oka fala ite kae galo ala luma fo, 'ali galo 'oka. ¹² Ta ioli mola 'ala 'e raunae 'i fofola fe ageage fo, 'i lia 'e taua galona 'oka malaa ioli 'e galofia luma 'alia 'are 'oka malaa goulu, ma silva, failia fau folinali ba'ela gi. 'O ma ka taua galona ta'a, malaa wale 'e raunailia luma 'alia 'ai ma rao mola. ¹³ Ma talasi kae dao mae ala fe Atoa Jesus Christ fala lokokwaikwaina li, 'i lia kae mailitonala galona gia gi 'alia dunaa. Ma ala galona ta ioli 'e 'oka, 'ato 'ali dunaa kafafuta'a. Ma ala galona ta ioli 'e ta'a, dunaa fo kaeafafuta'a sui mola. ¹⁴ Ma ala dunaa ikoso afafuta'a galogalona ta ioli, 'i lia kae sakea kwaiara 'oka. ¹⁵ Ma ala dunaa kaeafafuta'a galogalona ta ioli, 'i lia ikoso sakea ta kwaiara, wasua ma God kae faamauria. Wasua 'ala kae malaa ioli ba 'e tafifaasia luma 'e 'agofia, ma iko 'ali laua lo ta me 'are.

¹⁶ Ma 'i 'amiu ioli 'e 'amu fakwalaimoki gi, 'amu saiai lia 'i 'amiu luma abu God, ma Alo ala God ka io 'i laola maurinamiu. ¹⁷ 'Urifo, ala ta ioli ka afafuta'a luma abu God, God wasua kaeafafuta'a lia lou. Sulia luma God 'e abu rasua, ma 'i 'amiu lo luma abu God.

Liotoo God 'e 'ado logosia ioli gi ma iko 'ali ketada

¹⁸ Ikoso 'ali 'amu 'oi 'amiu 'i talamiu. Ala ta ioli amiu 'e fia 'uria 'i lia na ioli liotoo ala malatala ioli, 'e 'oka fala 'ali ka barasi 'alia liotoo la, 'ali

ka alua 'i lia ioli liotoo 'i maala God. ¹⁹ Sulia taa ioli 'i laola molagali gera soia 'alia liotoo, lia me 'are gwaugwau mola 'ala 'i maala God. Sulia Geregerena Abu ba sae 'e 'uri 'e, "Ioli liotoo gi, God 'e fatailia lia malatada 'e rero."²⁰ ²⁰ Ma na Geregerena Abu ka sae lou 'uri 'e, "Aofia 'e saiai malata ioli liotoo gi li 'are gwaugwau mola 'ali gi."²¹ ²¹ 'Urifo, ikoso ta ioli amiu 'ali soi lafea 'i lia talala mola, sulia 'amu donaa mola teke wale falalau. Ma 'are gi sui 'are 'amiu gi. ²² Ma 'i 'ameulu, Paul, Apolos, ma Peter lou, God 'e alu 'ameulu wale li galona 'amiu gi. Molagali, ma maurina failia maena, ma 'are gera fuli ala talasi 'e gi li, ma ala talasi kae lao mae li, God 'e kwatea 'are fo gi sui lou famiu. ²³ Ma 'i 'amiu ala Jesus Christ. Ma Jesus Christ ala God.

4

Ioli 'i Korint gi 'e totolia gera ka alafafia falalauna Paul

¹ Ma fameulu wale 'e 'ami falalau gi, 'amu malata famami malaa ioli galona Jesus Christ gi. God 'e keri 'ameulu fala falalauna 'alia nai 'are na lia iko 'ali fatailia 'i lao. ² God 'e kwatea galona 'e fameulu, ma meulu ka taua lo galona 'oka 'e. ³⁻⁴ 'Uri'e ma galona lau fae 'amiu 'e 'oka? Aofia 'i talala lo kae iro lau ma ka saiai. 'Urifo ta ta wasua 'ala 'i 'amiu 'o ma ta ioli lou ka malata sulia galona lau gi, me 'are la iko 'ali 'ilitoa mola. Iko 'ali lau saiala ta 'are lau taua ka rero, wasua ma iko 'ali fada lou 'uri lau taua mola galona 'oka gi. 'Urifo wasua 'ala Aofia 'ala kae fuunailia.

²⁰ **3:19** Job 5:13 ²⁰ **3:20** Sam 94:11

5 'Urifo, ikoso 'ali 'amu ilia ta galona ta ioli 'e taua 'e 'oka 'o ma ka ta'a, 'i laoala talasi Aofia kae oli lou mae ai. Ala talasi fo, 'i lia kae fatalilia malatana agwa ioli gi li failia 'are agwa gi sui. Ma talasi fo, God kae tafea ioli gi totolia galonada.

6 Alae iolifuta, ala talasi ba lau sae sulia Apolos failia 'i lau, lau oga 'amu ka malinailia saena 'uri 'e, "Amu ronosulia ta Geregerena Abu 'e ilia." Ma ikoso 'ali 'amu batafea ta ioli falalau 'e 'oka ka liufia ta ai. **7** Ma ikoso 'ali 'amu fia 'uri 'amu 'ilitoa ka liufia nali ioli. God 'e kwate gwaugwau ala 'are gi sui famiu lia 'amu too ali. Lia fo, iko 'ali totolia 'ali 'amu sae naunau, sulia God talifilia mola 'e kwatea 'are fo gi famiu.

8 'Amu malata rero sulia lia 'amu too lo ala 'are 'amu boboo fali gi sui. Ma 'amu ka malata rero lou ala lia 'amu fia 'uria 'amu too lo ala 'are 'oka gi sui. Ma 'amu ka malata rero lou ala lia 'amu fia 'uri 'i 'amiu walelitalona gi, wasua ma 'i 'ameulu wale li lifurono gi iko. Lau oga 'ali talasi fo ka dao lo famiu fala iona 'i laola 'ilitoana 'ali 'i 'ameulu lou meulu ka walelitalona lou fae 'amiu. **9** Lau ilia 'are fo, sulia lau fia God 'e alu 'ameulu, wale li lifurono gi, 'ameulu wale mamaea gi, malaa ioli gera loko kwaikwaina lo fala, fala maena li, 'ali ioli gi sui failia eniselo gi lou gera ka lesia maenamami.

10 Ma ioli afula gi gera ilia meulu kwekwe'ela mola 'ameulu sulia galona 'ameulu fala Jesus Christ. Ma 'amu ilia 'amu liotoo sulia 'amu fakwalaimoki ala Jesus Christ. Ma gera ilia lou 'uri meulu watoutou. Ma 'amu ilia 'uri 'amu nanata. Ma gera 'e'ela 'ali 'ameulu, wasua ma gera soi ba'ela 'ada amiu. **11** Ma 'i 'ameulu 'e, ala

talasi 'e wasua, meulu fiolo mola 'ameulu, ma meulu ka siligou mola 'ameulu, ma toro 'ameulu gi ka ta'a, ma gera ka rabusi 'ameulu, ma iko ta luma 'ameulu. ¹² Ma rabemeulu ka kweo lo sulia galoo nanatanameulu. Ala talasi ioli gi gera sae ta'a fameulu, meulu ka sugaa God 'ali fa'oka gera. Ma ala talasi gera fulia 'are ta'a gi ameulu, iko 'ali meulu kwala failida. ¹³ Ma ala talasi gera saefafuta'a 'ameulu, meulu ka olisida 'alia saena 'oka gi. Ma la ka dao mola 'ala ala talasi 'e, ioli afula gi 'i laola molagali gera ilia 'uri meulu malaa tafutafu.

¹⁴ Iko 'ali lau gerea 'are 'e gi fala fa'ekenamiu, wasua ma lau oga lakae falalau 'amiu. Sulia 'amu malaa wela lau gi lia lau kwaima ada. ¹⁵ Wasua 'ala ioli afula gi gera ka falalau 'amiu sulia Jesus Christ, teke wale mola 'e malaa mama 'amiu. Sulia lau fatalo 'alia Faronona 'Oka 'ali 'amu ka fakwalaimoki ai, ma 'i lau wale malaa na mama famiu. ¹⁶ Lau malaa lo mama 'amiu, lau suga 'amiu 'ali 'amu malaa 'i lau ala 'are lau tauda gi. ¹⁷ Lakae keria ko Timoti 'i soemiu, 'ali 'amu ka io sulia falafala fo. 'I lia 'e malaa wela lau lau kwaima ala, ma ka galoo 'oka fala Aofia. Timoti kae rana 'amiu, tauma 'amu bi bulono 'alia falafala rada 'e totolia fala ioli gera fakwalaimoki ala Jesus Christ gi li. Lau ronosulia falafala rada fo, ma laka falalau 'alia 'i safitala ioli fakwalaimoki lau la 'i soeda gi sui.

¹⁸ Nali ai amiu, gera ilia 'uri ikoso lau la lou mae fala maatoona amiu. Ma gera ka sae faraeda rasua sulida 'i talada. ¹⁹ Wasua ma, ala Aofia 'e oga, lakae la nainali ko 'i soemiu. Ma talasi lakae dao ko, lakae lesia ala ioli la gera sae faraeda

gi gera too ala ta nanatana, ma saenada iko lou saena gwaugwau gi mola. ²⁰ Talasi God 'e 'ilitoa fafi gia, 'are 'ilitoa iko lou saena gi, wasua ma nanatana lia. ²¹ Taa 'amu oga? Ala iko 'ali 'amu bulusi faasia abulo ta'ana 'amiu gi, lakae la mae 'i soemiu fala balufinamiu. Wasua ma, ala tau 'are namiu 'e 'oka, daonagu mae 'i soemiu kae 'oka lou, ma lakae fatilia famiu kwaimanaa lau failia kwaigerena lau.

5

Abulo ta'ana 'i safitala ioli fakwalaimoki 'i Korint gi

¹ Lau rono 'uri teke wale amiu abulonala 'e ta'a rasua. Gera ilia wale fo 'e teo failia teite raberabe lia. Ma ioli iko 'ali gera fakwalaimoki gi wasua, iko 'ali gera alafafia abulona 'urifo. ² Ma 'utaa 'e 'amu ka sae farae 'amiu mola 'amiu, wasua na wale fakwalaimoki 'e tau 'urifo. Ma 'e 'oka 'ali 'amu ka kwaimalatai. Ma ka 'oka lou ala ikoso 'amu alafafia fala iona 'i safitamiu. ³⁻⁴ Lia 'e lau io tatau faasi 'amiu. Wasua ma 'e malaa mola 'ala 'uri lau io fae 'amiu, sulia malatagu 'e fii rasua suli 'amiu. Ma lau lokokwaikwaina fala wale 'e taua 'are ta'a 'urifo li. Lau totolia lokokwaikwaina fala wale la li sulia nanata na lau faasia Aofia gia Jesus. Ala talasi 'amu logo, 'e malaa lau io lou fae 'amiu, ma meulu ka too ala nanatana faasia Aofia gia Jesus. ⁵ Ma 'alia nanatana fo, lau kwate kwaikaena 'amu ka taasi lo 'alia wale la fala Saetan kafafuta'a rabela, 'ali manola kae mauri faasia kwaikwaina God kae kwatea ala fe Atoa Aofia Jesus kae oli mae ai li.

6 Iko 'ali 'amu totolia 'ali 'amu sae naunau! Sulia 'amu saiala alaana ba 'e sae 'uri 'e, "Ke me ist wawade mola 'e saiai ka odea suufau ala berete li sui." Ma 'e 'urifo lou ta ioli abulonala 'e ta'a saiai kae talaiia ioli afula rasua fala laa na sulia. **7** Lia fo, 'e 'oka 'ali 'amu ka lafua faasi 'amiu wale ta'a la 'e malaa ist li, 'ali ikoso ta ta'ana 'i safitamiju. Ma ala 'amu ronosulia 'are 'e, 'amu kae malaa berete fa'alu la iko ta ist 'i laola. Ma lau saiai 'amu 'urifo lo. Sulia fanana gia 'e kwaimamali lo, sulia Jesus Christ 'e malaa te kale sipsip gera foasina lo 'alia ala fanana Jiu gera soia 'alia "Daofae Liu na li." **8** Ma sulia 'e 'urifo, ala talasi gia fana ala fanana ala "Daofae Liu na li," ikoso 'ali gia 'ania berete 'ualo 'e too ala ist ala abulo ta'ana 'i laola li, wasua ma gia 'ania mola berete la iko ta ist ala abulo ta'ana 'i laola, sulia abulonaga 'e rada sui, ma saenaga ka kwalaimoki lou.

9 'I laola geregerena ba lau kwatea ko famiu 'i lao,* lau ilia ko famiu ikoso 'ali 'amu 'ado failia ioli maurinada 'e io ala tau ta'a na li. **10** Ma iko 'ali lau sae sulia ioli iko 'ali gera fakwalaimoki ala God lia maurinada 'e io ala tau ta'a na, 'o ma ioli ma'ali bata, 'o ma ioli belibeli, ma ioli gera foasia lului 'are gi li. Ala gia io 'i laola molagali, 'e 'ato 'ali gia ka io faasia ioli ta'a 'urifo gi. **11** Wasua ma, 'are ba lau sae sulia 'e 'uri 'e, ikoso 'ali gia 'ado failia ioli gera ilia gera fakwalaimoki ala Jesus Christ gi, wasua ma maurinada 'e io ala tau ta'a na, ma gera ka ma'ali bata, ma gera ka foasia lului 'are gi, ma gera ka sae ta'a sulia ioli gi, ma

* **5:9** Paul 'e gerea geregerena fo fala ioli fakwalaimoki 'i Korint gi, sui bui ka bi gerea buka 1 Korint.

gera ka gou babali ala waen, ma gera ka beli. Ikoso 'amu fana failia ioli 'urifo gi.

12-13 Ioli iko 'ali gera fakwalaimoki ala Jesus Christ gi, iko 'ali gia totolia fala lokokwaikwaina fada. God mola kae loko kwaikwaina fada. Wasua ma ala ta ioli agaulu ioli fakwalaimoki gi 'e taua ta 'are ta'a 'urifo, gia totolia lokokwaikwaina fala. Sulia Geregerena Abu ba 'e sae 'uri 'e, "Ala ta ioli ta'a amiu 'e io 'i laola logona 'amiu, 'amu ka tabalia faasia logona fae 'amiu."[☆]

6

Alafaitalilina 'i safitala ioli fakwalaimoki gi li

1 Talasi ta ioli amiu 'e alafaitalili failia ta ioli 'e fakwalaimoki lou, iko 'ali 'oka 'ali la 'i so'ela ta wale lokomalata iko 'ali gera fakwalaimoki ala Jesus Christ fala faradanai. Wasua ma 'e 'oka 'ali ka la mola 'i so'ela ioli God gi, 'ali gera ka farada me 'are fo. **2** 'E totolia 'amu ka saiai lia ioli God gi gera kae lokomalata fala ioli 'i laola molagali gi li. Ma sulia 'amu totolia tauna 'urifo, 'amu sai lou ala faradanala 'are wawade 'i safitamiu ala talasi 'e li. **3** 'E totolia 'amu ka sai lou ala lia gia kae lokomalata fala eniselo gi li. Lia fo, 'e tasa rasua faga lia gia totolia faradanala 'are wawade gi ala talasi 'e li. **4** Ala ta ioli amiu 'e alafaitalili failia ta ioli 'e fakwalaimoki lou, iko 'ali 'oka 'ali 'e sakea 'i so'ela wale iko 'ali fakwalaimoki gi fala faradanai. **5** Talasi ta ioli amiu 'e la 'i so'ela ta wale lokomalata 'urifo li, 'e ta'a rasua ma 'e totolia mauna fafia. Lau fia mala nali ioli fakwalaimoki 'i falua 'amiu gera liotoo, ma gera

[☆] **5:12-13** Diutronomi 13:5; 17:5

ka sai mola 'ada ala faradanala 'are 'i safitamiu gi. ⁶ Wasua ma 'i 'amiu, talasi ta ioli 'e alafaitalili failia ta ioli lou 'i safitamiu, lia ka la 'i so'ela wale lokomalata iko 'ali fakwalaimoki ala Jesus Christ fala faradanai. Ma me 'are fo iko 'ali 'oka!

⁷ Ma talasi 'amu alafaitalili fae 'amiu kwailiu 'i safitamiu, 'e fatalilia lia iko 'ali 'amu rono mola sulia kwaigalina Jesus Christ. Alafaitalilina 'amu taua 'i maala ioli iko 'ali gera fakwalaimoki gi li, 'e iko 'ali 'oka. 'E ke 'oka ala 'amu ka ala'aliala walefae 'amiu gi gera ka fulia 'are ta'a gi amiu, ma gera ka sakea 'are 'amiu gi, ma ikoso 'ali 'amu la fala wale lokomalata gi. ⁸ Wasua ma 'i 'amiu ioli fakwalaimoki gi, 'amu tau ta'a famiu kwailiu, ma 'amu ka beli 'amiu kwailiu lo.

'Amu io faasia tau ta'a na

⁹ 'Amu saiala ioli 'e ta'a gi, 'ato 'ali gera io 'i laola iona 'e God kae 'ilitoa fafia. Ikoso 'ali 'amu fakwalaimoki ala ta kotona. Ioli gera io 'aliala tau ta'a na li, ma ioli gera foasia lului 'are gi li, ma ioli 'usulabata gi, ma wale gera tau ta'a failia wale gi li, ma geli gera tau ta'a lou failia geli gi li, ¹⁰ ma ioli belibeli gi, ma ioli ma'ali bata gi, ma ioli gera gou babali ala waen li, ma ioli gera alaa ta'a sulia ioli mamata gi li, ma ioli kotokoto gi, ioli fo gi ikoso ta ioli ada 'ali ruu 'i laola iona 'e God kae 'ilitoa fafia. ¹¹ Ala talasi ba sui lo ko, nali ioli amiu abulonamiu 'e 'urifo. Wasua ma ala talasi 'e, God 'e kwailufa lo 'alia abulo ta'ana 'amiu gi, ma 'amu ka kwaga lo faasia abulo ta'ana 'amiu gi, ma God ka kwalogae 'amiu lo fala 'i lia talala. Sulia Aofia gia Jesus Christ failia Alo ala God gia daro kwatea 'amu ka rada.

'Amu kwatea rabemiu fala God

¹² Na ioli amiu 'e sae 'uri 'e, "Lau saiai lakaetaua mola 'agua 'are gi sui." Lakae olisi 'uri 'e ai, "Wasua 'ala ko saiala taunala 'are gi sui, iko 'alia 'are gi sui gera 'oka famu." 'I lau lou, lau saiai laka taua mola 'agua 'are gi sui. Wasua ma ikoso 'ali lau ala'alia ta 'are ka 'ilitoa fafi lau. ¹³ Ma na ioli amiu lou 'e sae 'uri 'e, "Fana 'are lo fala ogala ioli li, ma ogala ioli 'are lo fala fana li." Lakae olisi lou 'uri 'e ala, "God kae fasuia fana failia ogala ioli." 'E 'urifo lou, rabega iko lou 'are fala tau ta'ana li, sulia Aofia 'e raunailia rabega fala 'i lia talala. Ma Aofia ka lio lou sulia rabega. ¹⁴ God ka taea Aofia Jesus faasia maena, ma kae taea lou rabega 'alia nanatana ba'ela lia. ¹⁵ 'Amu saiai 'i gia ioli gia fakwalaimoki gi, rabega na gula ala rabela Jesus Christ. Lia fo, iko 'ali totolia 'ali gia taua ta 'are 'alia ta gula ala rabela Jesus Christ fala ladona failia ta geli 'usulabata! ¹⁶ Totolia 'amu ka saiai ala ta wale 'e teo failia geli 'usulabata, rua rabedaroa 'e alua lo teke rabe. Sulia Geregerena Abu ba 'e sae madakwa sulia 'uri 'e, "Rua ioli gi daro alua lo teke rabe." ¹⁷ Ma ioli 'e fakwalaimoki ala Aofia Jesus, maurinala failia maurinala Jesus daro alua lo teke 'are.

¹⁸ 'Amu io faasia tau ta'ana. Ta'ana ioli 'e fulida gi sui iko 'alifafuta'a mola rabeda, wasua ma ioli gera io 'alia tau ta'a na gi gerafafuta'a lo rabeda 'i talada. ¹⁹ 'E totolia 'amu ka saiai, rabega lifi li iona 'ala Aloe 'are Abu God 'e kwatea faga. 'Urifo, iko lou 'i gia talaga gia 'ilitoa fafia rabega, sulia 'i gia 'are God gi. ²⁰ 'I osiala God 'e foli

[✧] **6:16** Jenesis 2:24

gia 'alia maenala Wela lia. 'Arelafo, 'are 'amu taua 'alia rabemiu gi sui, 'amu ka tau 'oka ali fala fa'ilitoanala God.

7

Falalauna sulia wateuna failia araina

¹ Lia 'e lakae gerea lo ko olisina lau sulia soolidina 'amiu gi lia ba 'amu geregere ma 'amu ka soilidi mae. 'Amu soilidi 'uri 'e, "Uri'e ma, 'e 'oka fala wale 'ali ikoso teo failia wateu lia?" *

² Ma laka ilia, 'e 'oka fala wale 'ali too ala wateu, ma ka 'oka lou fala geli 'ali too ala arai, 'ali ioli ka io faasia tau ta'ana. ³ Ma 'e 'oka fala arai ka teo failia wateu lia. Ma ka 'oka lou fala wateu ka teo failia arai lia. Sulia iko 'ali 'oka fala ta ioli adaroa 'ali 'e'ela 'alia ta ai. ⁴ Sulia geli iko 'ali ba'ela ala rabela 'i talala, wasua ma arai 'e ba'ela ala wateu lia. Ka 'urifo lou fala wale, 'i lia iko 'ali ba'ela fala rabela 'i talala, wasua ma wateu lo 'e ba'ela fala. ⁵ Iko 'ali 'oka 'ali daro ka io 'afa'afa fasi daroa. Wasua 'ala ka 'urifo, ala daro alafafia fala iona faasia teo ruruna li fala ta me talasi wawade 'ali daro ka foa nanata, 'e 'oka mola 'ala. Sui nainali lou daro ka oli daro ka teo ruru lou, tauma Satan bi liufi daroa 'alia ilito'ona gi, sulia 'e talawarau famiu fala ronona sulia kwaiogalina ta'a gi. ⁶ 'Amufafurono 'oka: Lau alafafia daro ka io faasia teo ruruna faedaroa sulia ta keme talasi dodoko mola. Wasua ma iko 'ali lau kwate kwaikaena 'ali 'amu tau 'urifo. ⁷ I laola malatagu 'i talagu, ala ioli gi sui gera ka io malaa 'i lau lia 'e

* **7:1** Nali geregerena gera alu 'uri 'e ai: "ioli gi ikoso 'ali gera arai ma gera ka wateu?" 'O ma: "rua ioli daro tole daroa gi ikoso 'ali daro teo ruru?"

iko 'ali lau too ala ta wateu, 'urila 'e 'oka. Wasua ma lau saiai kwatera God 'e kwatea faga gi iko 'ali gera rada sui. Sulia kwatera lia fala nali ioli 'e talawarau fala io sakwadolana. Ma kwatera lia fala nali ioli lou, 'e talawarau fala io ruruna 'i laola too luma na li.

⁸ Lia'e lakae ilia fala 'oru wale gi failia 'oru geligi, lau ilia 'e 'oka rasua ala 'amu ka tau suli lau lia 'e iko 'ali lau arai. ⁹ Wasua ma, ala 'e 'ato fala tali ioli amiu 'ali 'amu ka 'e'ela 'alia kwaiogalina 'amiu ala rabe gi li, 'e 'oka famiu 'amu ka wateu ma 'amu ka arai. Sulia 'e 'oka famiu 'amu ka arai 'amiu ma 'amu ka wateu 'amiu tauma 'amu bi too ala 'atona gi ala kwaiogalina ala rabe li.

¹⁰ Lia 'e, lakae sae famiu ai 'e 'amu arai ma 'amu ka wateu sui lo gi, lau ilia taki 'e iko lou sulia liogu, wasua ma taki Aofia li. Wateu ikoso lugasia arai lia. ¹¹ Ma ala ta wateu 'e lugasia lo arai lia, 'e 'oka fala 'ali ka oli 'i soela 'ali daro io ruru lou. Ma ala 'e iko, iko 'ali totolia 'ali ka wateu lou. Ma wale ikoso lugasia wateu lia.

¹² Lakae sae lou famiu ioli fakwalaimoki 'amu tolea ta ai iko 'ali fakwalaimoki. Lakae ilia alaana lau 'i talagu mola, ma iko lou kwaikaena Aofia li. Ala ta wale fakwalaimoki ala Jesus Christ, ma ka too ala wateu iko 'ali fakwalaimoki, ma gel iko 'ali oga lugasinala arai lia, wale la lou ikoso lugasia wateu lia. ¹³ Ma ka 'urifo lou fala gel i 'e fakwalaimoki. Ikoso 'ali lugasia arai lia lia iko 'ali fakwalaimoki ala arai lia 'e oga daro ka io ruru 'adaroa. ¹⁴ Ikoso tafisia, sulia gel i fakwalaimoki, 'e tolea arai iko 'ali fakwalaimoki, God kae faakwaga lou arai lia, 'alia wateu lia. Ma 'e 'urifo lou, God kae faakwaga gel iko 'ali

fakwalaimoki 'alia arai lia, lia 'e fakwalaimoki ala Jesus Christ. Ala 'are fo iko 'ali kwalaimoki, wela daroa gi gera ka malaa wela ioli iko 'ali gera fakwalaimoki gi. Wasua ma gia saiai lia wela daroa gi ioli God gi lo.[†]

¹⁵ Ma ala ta ai amiu 'e too ala ta arai 'o ma ta wateu iko 'ali fakwalaimoki, ma arai fo 'o ma wateu fo ka barasi 'alia, 'amu ala'alia fala arai fo 'o ma wateu fo 'ali laa lo 'ala. Wasua 'ala God 'e ala'alia me 'are fo, 'e oga 'amu ka io 'alia aroarona failia wateu ma arai iko 'ali gera fakwalaimoki ala Jesus gi. ¹⁶ Sulia ioli fakwalaimoki gi, 'o sai 'utaa ai koe sakea mae arai 'o, 'o ma wateu 'o, 'ali ka fakwalaimoki ala Jesus.

¹⁷ Alae iolifuta lau, ionamiu 'e 'utaa talasi 'amu fakwalaimoki ala God ai, 'e iko 'ali 'oka 'ali 'amu ka olisia, wasua ma 'amu sai lo ala lia 'amu ka tafisia ta'ana 'amiu gi li. Lia lo Aofia 'e oga. Lia lo falalauna lau fala ioli fakwalaimoki ala falua gi li sui. ¹⁸ Sulia 'e 'urifo, ta wale 'e 'ole wale sulia falafala Jiu gi li, ala ka fakwalaimoki ala Jesus Christ, ikoso 'ali lafua lou totofo fo ala 'ole wale na li. Ma ka 'urifo lou, ala ioli iko 'alia Jiu li, ma ka fakwalaimoki ala Jesus Christ, ikoso 'ali 'ole wale. ¹⁹ E iko 'ali 'ilitoa mola ala wale 'e 'ole wale 'o ma ka iko. Sulia 'are 'ilitoa lo, ronona mola sulia taki God gi li. ²⁰ I 'amiu sui, 'amu ka dona iona la 'amu io mae 'alia 'i lao talasi 'amu fuli'ae ala fakwalaimokinala Aofia gia. ²¹ Sulia 'e 'urifo,

[†] **7:14** Ioli 'i Korint gi gera fia ala wale fakwalaimoki 'e tolea gel iko 'ali fakwalaimoki, 'e fatasua arai lia. 'E 'urifo wasua, Paul 'e ilia 'i laola verse 12 ka li dao ala 14, iko 'ali 'e kwalaimoki. Paul 'e ilia wale fakwalaimoki 'e saiai ka talaia wateu lia failia wela lia gi 'ali gera fakwalaimoki.

ala 'i'o ioli galu ulafu ala talasi 'o fakwalaimoki, 'e 'oka mola 'ala, 'o ura nasi lo. Wasua ma, ala ka talawarau famu 'ali ko sakwadola, 'o kwate 'o 'i talamu fala io sakwadolana. ²² Talasi Aofia 'e kwaloa ta ioli galu ulafu, 'e alu lia ka rau 'alia ioli sakwadola ala Aofia. Ma ka 'urifo lou ioli sakwadola Jesus Christ 'e kwaloa, 'i lia ioli galu ulafu Jesus Christ. ²³ God 'e foli 'amiu 'alia maenala Jesus Christ. Lia fo, ikoso 'ali 'amu galu ulafu fala ioli gi. ²⁴ Alae iolifuta lau iona 'utaa 'e 'amu io mae 'alia talasi 'amu fakwalaimoki ala God, iko 'ali 'oka 'ali 'amu ka olisia, wasua ma 'amu sai lo ai lia 'amu ka tafisia ta'ana 'amiu gi li.

²⁵ Soilihina 'amiu sulia ioli iko 'ali too 'ua ala ta wateu ma iko 'ali too 'ua ala ta arai li, iko 'ali lau too ala ta taki faasia Aofia fai. Wasua ma, lakae gerea malatagu mola, ma 'amu ka fitoo agu sulia 'i lau wale Aofia 'e kwaiamasi agu. ²⁶ Ma malata lau ala me 'are fo li 'e 'uri 'e: Sulia 'i gia ioli fakwalaimoki gi gia dao tonala 'atona ba'ela ala talasi 'e, 'e 'oka ala 'amu ka io 'alia iona la 'amu io mae 'alia 'i lao. ²⁷ Lia fo, ala ta wale 'e too lo ala wateu, ikoso 'ali tafisia lou. Ma ala ta wale iko 'ali too 'ua ala ta wateu, ikoso 'ali lio 'afia ta geli fala tolenala. ²⁸ Ma wasua ka 'urifo, ala ta wale ka arai, 'e iko 'ali abulo rero mola. Ma ka 'urifo lou, ala ta geli ka wateu, 'e iko 'ali abulo rero mola. Me 'are lau ilia 'i fofola, lia 'e 'oka ala ikoso 'ali 'amu arai ma ikoso 'ali 'amu wateu, sulia lau oga 'ali ikoso 'ali 'amu too ala 'atona afula gi ala molagali.

²⁹ Alae iolifuta lau, fadanala saenagu 'e 'uri 'e: Ionaga ala maurina iko 'ali tekwa mola 'i laola

molagali 'e. Iko mola ta me 'are ai, ala ko arai 'o ma ka iko. ³⁰ Iko mola ta me 'are ai ala ko ani, 'o ma ko wasi, 'o ma ko foli, 'o ma 'o iko dadala ala 'are gi. ³¹ Lia 'e 'urifo lou, ioli 'e malata 'abero sulia 'are ala molagali gi li, ikoso 'ali gera tau lou 'uria 'are fo gi 'e ba'ela 'i laola maurinada, sulia molagali 'e garani kae sui lo.

³² Lau oga 'ali 'atona 'i laola molagali 'e li ikoso fa'aberosi 'amiu. Wale iko 'ali arai, lia 'e 'abero mola 'alia galona fala Aofia. 'E oga fababalafenala Aofia. ³³ Wasua ma wale 'e arai, lia 'e malata rasua sulia 'are ala molagali gi li, 'i dunala 'e oga fababalafenala wateu lia. ³⁴ Ma ala talasi gi sui 'e malata sulia rua me 'are gi, kwaiogalina wateu lia li ma kwaiogalina Aofia li. Ma ka 'urifo lou, geli iko 'ali too ala arai li, 'e malata mola fala galona fala Aofia li, sulia 'e kwatea lo maurinala failia rabela fala God. Ma ala ta geli 'e too ala ta arai, 'i lia kae malata mola 'ala sulia 'are 'i laola molagali li, 'i dunala 'e oga fababalafenala arai lia. ³⁵ Ma iko 'ali lau ilia 'are 'e gi fala kwatenala 'atona gi famiu. Wasua ma, lau ilia 'are 'e gi, sulia lau oga rana namiu, 'ali 'amu gallo 'oka, ma 'amu ka kwaima ala Aofia, ma iko lou 'are fala luinamiu.

³⁶ Ala ta ulufa'alu 'e too ala ta ulao gera alu fafia 'ala, ma ala kwaiogalina lia ala rabe li 'e ba'ela rasua, ma ka oga lo tolenala ulao fo, 'e 'oka 'ali ka tolea 'ala. Ma ala 'e tolea geli fo, iko 'ali daro abulo ta'a mola. ³⁷ Wasua ma, ala ulufa'alu fo ka 'e'ela 'alia araina, ma ala ka saiala dau fafinala kwaiogalina lia ala rabe li, 'e 'oka fala 'ali ikoso 'e tolea ta ulao. ³⁸ Lia fo, 'e 'oka mola

'ala ala 'amu ka arai ma 'amu ka wateu. Ma 'e 'oka ka tasa lou, ala iko 'ali 'amu arai 'o ma 'ali 'amu wateu.

³⁹ Ma ala ta geli 'e too ala arai, iko 'ali 'oka 'ali ka lugasia arai lia. Ma ala arai lia ka mae, geli la 'e saiai ka wateu lou fala ta wale 'e silia, wasua ma wale la wale 'e fakwalaimoki ala Jesus Christ malaa lou 'i lia. ⁴⁰ Ma wasua ka 'urifo, ala 'i lia ikoso 'ali wateu lou, kae babalafe ka tasa. Malatagu mola la, wasua ma lau fia Aloe 'are Abu God lo 'e fatalilia fagu.

8

*Falalauna sulia fana gera foasia 'alia fala lului
'are gi li*

¹ Lakae geregere olisia ko soolidina 'amiu sulia fana gera foasia 'alia fala lului 'are gi li.

'E kwalaimoki, 'i gia sui gia saiala 'are afula sulia God gi. Wasua ka 'urifo, 'e iko 'ali 'oka fala ralanaga 'i nali sulia sai 'arena gia gi. Wasua ma, kwaimanaa 'e kwatea ma gia ka kwairanai aaga 'i safitaga. ² Ma ite 'e ilia 'e sai 'are rasua, 'i lia iko 'ali sai mola ala ta 'are. ³ Ma ioli 'e kwaima ala God, God 'e saiala.

⁴ 'Eo, sulia fana gera foasi 'alia fala lului 'are gi li, gia saiala lului 'are gi iko 'ali gera mauri kwalaimoki. Sulia gia saiala talifilia God mola 'e kwalaimoki. ⁵ Wasua 'ala nali ioli gera foasia 'are afula gi 'i nali ma 'i laola molagali lou, ma gera ka ilia 'are fo gi lo god gi ma aofia gi, ⁶ gia saiai teke God mola 'e io, ma 'i lia Mama 'e raunailia 'are gi sui, ma gia ka mauri 'ali gia galofala. Ma gia too ala teke Aofia mola Jesus Christ, lia 'e ranaa

God fala raunailinala 'are gi sui, ma ka kwatea lou maurinala faga.

⁷ Ma nali ioli gera fakwalaimoki, iko 'ali gera sai mola ala lia fo, lului 'are gi iko lou 'are kwalaimoki gi li. Ma sulia 'e tekwa lo mae, gera lesia ioli gi gera foasia lului 'are afula gi, gera ka malata 'uria fana fo gera foasia 'alia fala lului 'are gi li, lia fana lo ala lului 'are gi li. Ma ka talawarau 'ali gera kwaimalatai ala gera 'ania fana 'urifo li, ma gera ka fia 'uria gera fulia 'are ta'a ma gera ka midia 'i maala God. ⁸ Wasua ma lakae ilia famiu, 'ato fala ta fana 'ali kwairanai aga fala fababalafenala God. Sulia ala gia 'ania ta fana, lia me 'are gwaugwau mola 'ala ala God, ma ala iko 'ali gia 'ania, 'e iko 'ali mamata mola lou.

⁹ Wasua ka 'urifo, 'amu ka lio suli 'amiu, tauma 'amu bi tau tali ioli fakwalaimoki gera ka taua ta 'are malatada 'i talada 'e ilia fada 'e rero fala taunai. ¹⁰ 'Amu madafi 'amiu tauma 'are 'e ka bi fuli: Ioli fakwalaimoki gera malata sulia 'uri 'e rero fala 'animala fana gera foasina 'alia fala lului 'are gi li, gera bi lesia 'amu 'ania fana fo 'i laola luma abu lului 'are li. 'Amu saiai 'e iko 'ali rero fala 'animala fana 'urifo gi. Wasua ma 'amu ka raealeda fala 'animala fana gera foasi 'alia fala lului 'are gi li, ma gera ka taua 'are manoda 'e ilia fada 'e rero. ¹¹ Ma 'urifo waasila 'o lia fitoona lia iko 'ali nanata 'ua, maurinala kae ta'a, sulia abulonamiu 'alia sai 'are namiu. Ma ioli fo, Jesus Christ 'e mae lou fala. ¹² Talasi 'amu fulia 'are ta'a ala tali ioli fakwalaimoki 'alia raeafalenada fala fulinala 'are la gera malata sulia 'e rero, 'amu fulia lou 'are ta'a ala Christ. ¹³ Lia

fo, 'e 'ato rasua 'ali lau 'ania ta me fana ta iolifuta lau kae lesia ma ka liu rero. Sulia iko 'ali lau oga 'ali lau kwatea ioligu 'e taua ta 'are malatala 'i talala 'e ilia fala 'e rero fala taunai.

9

Paul iko 'ali suunailia ioli fala 'are 'e totolia ka sugada gi

¹ I lau na wale sakwadola. Ma 'i lau na wale li lifurono, ma lau lesia Jesus Aofia gi. Ma 'amu fakwalaimoki ala Aofia sulia galona lau fala. ² Lia fo, 'amu saiai 'i lau na wale li lifurono, wasua 'ala nali ioli gera ilia 'e iko. 'Amu sai sui lo ai, sulia fakwalaimokina 'amiu gi ala Aofia 'e fatailia galona lau 'e malaa na wale li lifurono.

³ Ala talasi nali ioli gera balufi lau, lau olisi 'uri 'e ada: ⁴ Lau too ala nanatana fala sakenala fana failia gouna faasia nalife ioli lau faalalauda. Wasua ka 'urifo, iko 'ali lau sakea mola. ⁵ Ma laka too lou ala nanatana fala tauna sulia Peter failia nali lifurono, failia walefae Jesus gi, lia gera too ala wateu fakwalaimoki gi lia gera la failida ala lalanada. Wasua ma, iko 'ali lau too ala ta wateu.

⁶ Banabas fae lau, mera too lou ala nanatana malaa nali lifurono fala sakenala bata 'ali ikoso mera 'abero 'alia galona mamata gi. Wasua ka 'urifo, mera galou fala folinala fana 'ameroa gi.

⁷ Ma wale ala ofona wasua, ikoso taua ta galona mamata fala folinala fana lia gi. Ma wale 'e fasia fufuae 'are gi li, 'e saiala 'animala fuae 'are ala 'ai 'e fasida gi. 'E 'urifo lou fala wale 'e lio sulia sipsip lia gi li, sulia 'e saiai ka sakea lou kwaila susuda fala goufinai.

⁸ Ma iko lou 'are fo gi taliflida mola 'e laufafuradania 'alia 'are 'i laola molagali 'e li. Sulia taki faasia Moses gi gera ilia lou me 'are fo. ⁹ Sulia 'i laola taki Moses gi, 'e sae 'uri 'e, "Buluka 'e galofala urinala fufuae 'are gi li, 'e saiai kae 'ania tali 'are, ma ikoso firi bolosia fokala."[✳] Ma God iko 'ali ilia me 'are fo sulia buluka gi. ¹⁰ Ma 'e sae lou suli 'ameulu wale falalau ala Faronona 'Oka gi li. Lia lo, wale 'e fasia fufuae 'are gi li ma wale 'e fisu 'are, 'i daroa sui daro kwaimamali fala sakenala tali fuae 'ai ala talasi ala ului 'ai maua li. ¹¹ 'E 'urifo lou famami, 'i dunala 'ami fatalo 'alia Faronona 'Oka famiu malaa wale ba 'e fasia fufuae 'are 'i laola wado li. Lia fo, 'e 'oka 'ali meulu ka sakea 'are 'oka gi faasi 'i 'amiu fala maurinamami 'i laola molagali 'e. ¹² Ma ala nali ioli falalau 'amiu gera totolia fala sakenala 'are fo gi faasi 'i 'amiu, 'urila 'i 'ameulu lo meulu bi totolia ka tasa fala sakenala 'are fo gi faasi 'i 'amiu. Wasua mera ka too ala nanata na 'urifo, iko 'ali mera suga 'amiu mola fala ta 'are, sulia mera marabe fala liuna 'i laola 'atona gi li, 'ali ioli afula gi gera ka rono nainali ala Faronona 'Oka sulia Jesus Christ.

¹³ 'Amu saiala wale gera galofala 'i laola Luma Abu God gi li, gera sakea fana gera gi faasia 'i laola Luma Abu God, sulia gera 'ania foasina gi faasia foasina fo. ¹⁴ 'E 'urifo lou, Aofia 'e ilia ioli gera farono 'alia Faronona 'Oka li, gera totolia sakenala 'are fala maurinada gi 'i laola molagali faasia me galona fo.

¹⁵ Wasua lau too ala nanatana fala sakenala

[✳] 9:9 Diutronomi 25:4

'are fo gi faasia ioli 'e lau falalauda gi, iko 'ali lau sugaa ta 'are faasia ta ioli. Ma 'i tara'ela, iko 'ali lau gerea 'are 'e 'ali laka sakea ta 'are. Lau soi'oka agu 'i talagu, sulia iko 'ali lau sakea ta 'are faasia ioli 'e lau falalauda gi. Ma 'e 'oka ala laka mae ala fiolona sui laka bi suga 'amiu fala ta me 'are, sulia iko 'ali lau oga alaana 'oka lau gi 'ali gera alua mola 'are gwaugwau gi 'urifo.

¹⁶ Ma 'e iko 'ali talawarau fagu 'ali lau sae 'oka sulia fatalona 'alia Faronona 'Oka li, sulia Aofia 'e keri lau fala taunai. Lia fo, kwaikwaina lia fagu kae ba'ela ala iko 'ali lau fatalo 'alia Faronona 'Oka. ¹⁷ Ala laka fatalo sulia kwaiogalina lau, 'e talawarau fagu laka sakea lo tali bata. Wasua ma iko 'ali lau maasia ta bata, sulia God 'e fitoo nagu fala taunala galona 'e 'e keri lau mae fai. ¹⁸ Taa kwaiarana lau fala galona 'e li? Kwaiarana lau, lia lo fala faronona 'alia Faronona 'Oka fala ioli li, ma ikoso 'ali lau sakea ta folifolina fala 'are lau taua, wasua ka rada fala sugana fala tali 'are 'agua.

¹⁹ Me 'are 'e fada lia iko ta ioli 'ali saiala suunaili nagu fala ronona sulia 'i osiala gera foli lau. Wasua ka 'urifo, lau galonanata fala ioli gi sui malaa na ioli galona, 'ali ioli afula gi gera fakwalaimoki ala Jesus Christ. ²⁰ Lia fo, ala talasi lau io failia ioli Jiu gi li, laka ronosulia falafala Jiu gi li, 'ali lau kwairanai ada fala fakwalaimokina. Ma wasua iko 'ali lau io 'i malula taki Moses gi, lau rono lou sulia malaa 'i gera, 'ali lau ranada fala fakwalaimokina. ²¹ E 'urifo lou ala talasi lau io failia ioli mamataa faasia Jiu gi li, laka ronosulia falafala gera gi, ma ikoso 'ali lau

ronosulia falafala Jiu gi li, 'ali lau ranada fala fakwalaimokina. Ma iko 'ali lau ilia lau aburono ala taki God gi, sulia lau rono sulia taki Jesus Christ gi. ²² Ma ka 'urifo lou, ala talasi lau io failia ioli la fitoona gera gi iko 'ali nanata 'ua, laka io lou malaa 'i gera, 'ali lau ranada. 'Urifo, ala falafala afula gi, lau io malaa ioli gi sui, 'ali lau ranaa tali ioli ada fala fakwalaimokina ala Jesus Christ. ²³ Lau taua 'are fo gi, 'ali ioli afula gi gera ka fakwalaimoki ala Faronona 'Oka, ma lakae sakea 'are 'oka gi lia Faronona 'Oka 'e sae sulia.

Dau fafia maurinamu

²⁴ 'Amu saiai ala lalaona, ioli afula gi gera lalao, wasua ma teke ioli mola kae etae fasui lalaona ma kae sakea kwaiarana. 'I 'amiu ioli fakwalaimoki ala Jesus Christ gi, 'amu galo nanata fala ronona sulia kwaiogalina God malaa na ioli 'e lalao nainali ka tasa ala lalaona, 'ali God kae kwaiara 'amiu. ²⁵ Ma ioli 'e la fala lalaona 'i laola molagali li, 'i lia ka dau fafia rabela 'i talala, 'ali rabela ka totolia lalao nainali na, ma ka sakea ta kwaiarana 'e saiai kae fulu mola 'ala. Ma ioli 'e gia fakwalaimoki gi, gia ka dau fafia rabega 'i talaga 'ali gia sakea kwaiarana kae io firi. ²⁶ Lia fo, laka dau fafia rabegu 'i talagu malaa na ioli 'e lalao nainali ma ka la rada fala lifi li faasuinala lalaona li. Ma laka malaa lou na ioli 'e kwalaalala kwaigumulina ma gumunala iko 'ali talatala mola. ²⁷ Lau dau fafia rabegu, tauma 'i lau, wale 'e lau falalau ioli gi li wasua, God ikoso kwaiara lau.

10

Ioli fakwalaimoki gi ikoso 'amu foasia lului 'are gi

¹ Alae iolifuta lau 'amu malata sulia koko 'ualo
gia Jiu gi li. Ala talasi God 'e talaida 'alia me dasa,
ma gera ka lai tofolo ala asi li. ² 'E malaa gera
sisiu abu 'alia me dasa failia asi 'ali 'i gera waleli
galona Moses gi. ³ Ma 'i gera sui mola gera 'ania
fana God 'e kwatea fada, ⁴ ma gera ka goufia lou
kwai 'e kwatea fada. 'I osiala gera goufia kwai 'e
la mae faasia fau God 'e fatailia fada. Ma fau fo
lo Jesus Christ, ma 'i lia iko 'ali la faasida. ⁵ Ma
wasua God ka kwairanai ada 'urifo, taunada 'e
ta'a, ma God iko 'ali babalafe sulia ba'elanala
abulonada 'e ta'a. Ma 'i osiala me 'are fo, gera
ka mae 'i laola abae lifi kwasi gera liu ai.

⁶ Ma 'are fo gi ka fuli 'urifo fada 'ali ka kwatea
fabasuna faga ala ta gi kae dao mae faga ala
tauna sulia organala 'are ta'a gi li, ⁷ ma fala
foasinala lului 'are gi malaa nali ioli ada gera
tau mae 'i lao. Sulia Geregerena Abu ba 'e ilia,
“Gera io fala fana na, ma gera ka gou ba'ela, failia
tau ta'ana malaa ioli 'i bali buri gi li.”⁸ Ma 'i gia,
ikoso 'ali gia fulia tau ta'ana gi malaa nali ioli
ala ioli 'i Israel mae 'i lao gi, sulia God 'e kwatea
kwaikwaina fada ma 23,000 ioli ada gera mae ala
teke fe atoa. ⁹ Ma ikoso 'ali gia mailitonala Aofia
malaa nali ioli ada lia gera tau sulia abulo ta'ana
gera gi, ma baekwa 'i tolo ka 'alaida geraka mae.
¹⁰ Ma ikoso 'ali gia 'uga, sulia nali ai ada gera
tau lou 'urifo, ma God ka kwatea mae eniselo

[◊] **10:7** Eksodas 32:6

fala rauninada. ¹¹ Ma 'i dunala ta fo 'are fo gi 'e fuli fada? 'Ali ioli gi sui geraka saiai taunala 'are 'urifo gi God iko 'ali babalafe mola fafia. Ma saena fo gi gera io 'i laola Geregerena Abu fala fabasuna faga lia 'e gia io ala fe atoa fafu'isi 'e gi li.

¹² Ma ioli 'e fia 'uria fitoona lia 'e nanata, ka madafia, tauma 'e bi fulia lou ta 'are ta'a. ¹³ Ala talasi 'amu dao tonala ilito'ona li, 'e iko lou ta me 'are fa'alu, sulia ioli gi sui gera dao lou tonala ilito'ona 'urifo gi. Ma God ka kwairanai ala ioli gera fitoo ala gi, sulia ikoso kae taasi 'ali 'amiu fala ilito'ona 'ali liufia nanatana 'amiu gi. Ma ala talasi 'amu dao tonala ilito'ona li, God kae kwatea nanatana famiu 'ali 'amu ka 'e'ela 'alia abulo ta'ana.

¹⁴ Lia fo, alae kwaima lau 'amu ka io faasia foasinala lului 'are gi. ¹⁵ Ma 'i 'amiu ioli liotoo gi lo. Lia fo, 'amu ka malata 'oka sulia alaana lau gi, ma ala 'amu ka alafafida, 'amu ka ronosulida. ¹⁶ Ma sulia Fana Abuna, ala talasi gia gou ala teu li, gia 'ado ala 'abula Jesus Christ. Ma berete 'e gia liia, talasi gia 'ania, gia 'ado lo ala rabela Jesus Christ. Ma gia batafea God sulia 'are fo gi. ¹⁷ Ma teke tofui berete mola Jesus. Wasua gia ka afula, 'i gia teke rabe mola, sulia gia 'ado mola ala teke tofui berete fo.

¹⁸ 'Amu malata sulia Jiu gi. Talasi nali ioli ada gera 'ania taa gera foasi 'alia fala God 'i fofola 'erefau, gera 'ado lou 'alia foasinala God. ¹⁹ Lau ilia lului 'are gi failia fana gera foasina 'alida fala lului 'are gi li iko 'ali 'ilitoa. Sulia gia saiai 'are fo gi 'are gwaugwau mola 'ali gi. ²⁰ Ma lau ilia, ala talasi gera foasia lului 'are li, gera foasia aloe

'are gi, ma iko 'ali gera foasia mola God. Lia fo, iko 'ali lau oga 'ali 'amu ka 'ado failia aloe 'are gi. ²¹ Sulia 'e iko 'ali 'e rada 'ali 'amu gou ala teu ala Fana Abu li ma 'amu ka gou lou ala teu aloe 'are gi li. Ma iko 'ali rada lou 'ali 'amu 'ania fana ala Fana Abu li ma 'amu ka 'ania lou fana aloe 'are gi li. ²² Ala gia tau 'urifo, Aofia kae ogata'a faga. Ma ikoso 'ali gia totolia fala urana bolosia kwaikwaina lia.

²³ Nali ioli gera sae 'uri 'e, "Gia saiai gia ka taua mola 'aga kwaluke 'are 'e gia oga, sulia iko 'ali abu mola faga." Wasua ma lau ilia, "Are gi sui iko 'ali 'oka, ma 'are gi sui iko 'ali kwairanai aaga." ²⁴ Ikoso 'ali gia malata mola 'aga sulia ta gi 'e 'oka faga 'i talaga. Wasua ma gia malata lou sulia ta 'e ranaa lou ioli mamata gi.

²⁵ 'E 'oka 'ali 'amu 'ania 'are 'amu folia ala uusina li. Ma ikoso 'ali 'amu malata 'abero sulia me 'are fo 'e la mae faasia 'i fe. ²⁶ Iko ta fana 'ali abu faga faasia 'aninai, sulia Geregerena Abu ba 'e ilia, "Molagali failia 'are 'i laola gi sui, 'are Aofia gi li sui."*

²⁷ Ma ala ta ioli iko 'ali fakwalaimoki ala Jesus Christ ka soi 'o fala fana na 'i luma lia li, ma ko la, 'ania lo ta gi 'e kwatea famu fala 'aninai. Ikoso malata booboo fala soildinala ala fana la gera foasi 'alia fala ta lului 'are. ²⁸ Wasua ma ala ta ioli 'e ilia famu, "Fana 'e, gera foasi 'alia fala lului 'are gi," 'Urilali ikoso 'ania fana la, tauma liola ioli la 'e bi fii lia. ²⁹ Me 'are fo iko lou sulia liomu. Ma iko 'ali lau oga ko faliodilaa ta ioli mamata.

Na ioli 'e soildidi 'uri 'e agu, "Ala iko ta fana 'ali abu fagu, 'utaa ka iko 'ali rada fagu fala 'aninai

* **10:26** Sam 24:1

'i osiala feroferonala liola na ioli mamata? ³⁰ Ma ala laka tanoa God fafia fana lau gi, 'utaa 'e na ioli mamata ka balufi lau fafia fana 'e lau tanoa lo God fai?"

³¹ Lau olisia 'uri 'e: 'Are gi sui lia 'o tauda, ma ala ko fana, 'o ma ko gou, 'o taua 'are fo gi sui 'ali ioli gi gera batafea God. ³² 'Amu ka io 'alia iona iko 'ali kwatea ta 'atona fala ta Jiu, 'o ma ta ioli iko 'alia Jiu, 'o ma fala ta ioli fakwalaimoki ala God. ³³ 'Amu malaa 'i lau, sulia lau mailia fala fababalafenala ioli gi sui 'alia 'are lau tauda gi. Iko 'ali lau malata fala fababalafenagu 'i talagu, wasua ma lau malata fala fababalafenala ioli gi sui, 'ali geraka too ala maurina firi.

11

¹ 'Are la, 'amu ka tau sulia lau malaa lou lia 'e lau tau sulia Jesus Christ.

Falafala rada sulia foana li

² Lau batafe 'amiu sulia 'amu malata tonagu sulia atoa gi sui, ma 'amu ka la sulia falalauna 'e lau kwateda famiu gi. ³ Ma lau oga 'amu ka saiala Jesus Christ 'e 'ilitoa fafia ioli gi sui, ma arai gi gera 'ilitoa fafia wateu gera gi, ma God ka 'ilitoa fafia Jesus Christ. ⁴ 'Are la fo, ala ta wale 'e foa 'o ma ka alaa 'alia saenala God, 'e 'oka 'ali ka lafua kifi faasia gwaula, sulia me 'are fo 'e fatalilia faba'elanala Jesus Christ lia 'e 'ilitoa fala. ⁵ Ma ala ta geli ka foa 'o ma ka alaa 'alia saenala God, 'e 'oka 'ali 'afu fafia gwaula, sulia me 'are fo 'e fatalilia faba'elanala arai lia 'e 'ilitoa fala. Geli iko 'ali tau 'urifo li, 'e malaa na geli gera sufi korikori ala ifula fala fa'ekenala. ⁶ Talasi 'e iko 'ali 'afu

fafia gwaula li, 'e malaa 'e sufi korikori ala ifula. Lia fo, 'e 'oka fala geli ka alua 'are fala 'afuna fafia gwaula, sulia 'are li 'ekena fala geli li fo sufinala ifula 'o ma sufi korikori na ala gwaula. ⁷ Ma wale gi ikoso gera 'afu fafia gwauda, sulia God 'e raunailida malaa 'i lia 'i talala, ma gera ka fatalilia 'ilitoana lia. Ma geli gi, gera fatalilia 'ilitoana wale gi li. ⁸ Sulia talasi God 'e raunailia wale etaeta li, iko 'alia gel 'e fafuta lia. Ma geli etaeta, God ka raunailia faasia rabela wale etaeta. ⁹ God iko 'ali raunailia wale fala rananala geli. Wasua ma 'e raunailia gel fala rananala wale. ¹⁰ Lia fo, geli gi gera ka too ala 'are fala 'afuna fafia gwauda 'ali eniselo gi wasua gera ka saiala geli gi gera lio 'ato ala arai gera gi. ¹¹ Wasua ma faga ioli 'e gia fakwalaimoki ala Aofia li, wale ma geli, gia uluna aaga. Geli kae ranaa wale, ma wale ka ranaa geli. ¹² Wasua 'ala geli 'e etae la mae faasia rabela wale etaeta, 'i tara'ela geli 'e fafutaa wale. Ma 'are gi sui 'e la mae faasia God.

¹³ 'Amu malata ga sulia 'are 'e 'oka. 'Amu sai lo ai, iko 'ali 'oka fala geli 'ali foa ala iko 'ali 'e 'afua gwaula. ¹⁴ Ma wale gi, gia saiai God iko 'ali raunailia wale 'ali gera too ala ifu tekwa malaa geli gi li. Ma ala ifula wale ka 'urifo, kae 'eke rasua. ¹⁵ Wasua ma, ala geli 'e alua ifu tekwa, lesinai 'oka rasua. Sulia God 'e kwatea ifu tekwa fada, 'ali 'afu fafia gwaula. ¹⁶ Ala ta wale iko 'ali oga ala na fafia falalauna 'e lau sulia me 'are 'e li, olisina lau fala 'e 'uri 'e: Iko mola ta falafala mamata 'e meulu falalau 'alia. Ma ite ioli gera fakwalaimoki ala God 'i laola mae falua gi sui, gera tau lou 'urifo.

Falafala rada sulia Fana Abuna li

¹⁷ Me 'are lakae geregere lo ko famiu sulia ala talasi 'e li, iko 'ali lau batafe 'amiu fafia. Sulia talasi 'amu logo fala foana li, abulona 'amiu gi 'e ta'a, ma iko 'ali 'amu fananata mola fitoona 'amiu gi, wasua ma 'amu fawatoutouda mola.

¹⁸ Etala me 'are lau balufi 'amiu fafia 'e 'uri 'e: Lau rono ala talasi 'amu logo gi, 'amu io 'afa'afa 'i safitamiu, ma 'amu ka alafaitalili fae 'amiu kwailiu. Ma lau sai 'oka ala lia nali 'are lau ronoa gera kwalaimoki. ¹⁹ Kwalaimoki rasua, tolinina fo 'e fatae 'oka ala nalife ioli gera dona kwalaimoki ala God.

²⁰ Ala talasi 'amu logo fala Fana Abu na li, iko lou Fana Abu kwalaimoki 'amu 'ania. ²¹ Sulia na gula amiu gera fana ba'ela ma iko 'ali 'amu maasia ioli gi sui 'ali gera dao ma 'amu ka fana ruru. 'Are la fo, na gula ala ioli gera fiolo mola 'ada, ma na gula amiu gera gou la la gera ka lulumui lo 'ada. ²² 'Are la fo, 'e 'oka 'ali 'amu ka etae fana ga 'i luma 'amiu gi, 'ali ikoso 'ali 'amu fa'ekea ioli iko 'ali gera too fana afula gi. Sulia talasi 'amu fana ba'ela 'i maala ioli siofa gi li, 'amu fatalilia lia iko 'ali 'amu lio 'ato mola ala logonae ioli fakwalaimoki God li. 'Uta, 'amu fia lakae batafe 'amiu 'i fofola abulonamiu 'e 'urifo? Iko mola!

Fana Abu na
(Matthew 26:26-29; Mark 14:22-25; Luke 22:14-20)

²³ Falalauna sulia Fana Abu na lakae kwatea famiu, lia ba lau sakea faasia Aofia li 'e 'uri 'e: Ala fe boni ba gera foli 'alia Aofia Jesus fala malimae lia gi li, 'e sakea berete, ²⁴ ma ka batafea God

fafia, ma ka liia, ka sae 'uri 'e, "Lia 'e lo rabegu lia lau kwatea famiu. 'Amu 'ania fala malata na tonagu." ²⁵ Ma 'i burila gera fana ka sui, 'urifo lou Jesus ka sakea teu ala waen li, ma ka sae lou 'uri 'e, "Teu 'e ala waen li, 'e ura fala alafuuna fa'alu God 'e raunailia 'alia 'abugu. Ala talasi 'amu ka goufia, 'amu ka malata tonagu."²⁶ ²⁶ Lia fo, ala talasi 'amu Fana Abu 'alia berete failia teu 'urifo li, 'amu fatalo 'alia maenala Jesus, ma 'amu ka tau 'urifo la la ka dao ala olinala mae Jesus.

²⁷ Lia fo, ala ta ioli ka 'ania berete ala Aofia li, ma ka goufia teu lia, ma 'e taua falafala ta'a gi,* 'i lia 'e abulo ta'a lo ala rabela Aofia failia 'abula. ²⁸ Lia fo, ite ioli aaga 'e oga ka Fana Abu, 'i lia ka malata ga sulia abulonala 'i talala, sui ka bi 'ania berete ma ka bi gou ala teu fo. ²⁹ Sulia ala ikoso 'e malata ga sulia rabela Aofia ala talasi 'e 'ania berete ma ka gou ala teu li, 'e sakea lo kwaikwaina fala 'i talala ala talasi 'e Fana Abu 'urifo li. ³⁰ Lia 'e kwatea ma ioli afula ka matai, ma gera ka watoutou, ma nali ioli gera ka mae lo. ³¹ Ma ala gia etae filo gia 'i talaga 'i lao, God ikoso loko kwaikwaina faga. ³² Wasua ma Aofia 'e loko kwaikwaina faga ma ka kwatea kwaikwaina gi faga ala talasi 'e, 'ali ikoso ke loko kwaikwaina faga fala maena failia ioli 'i laola molagali ala talasi kae dao mae.

³³ Lia fo, alae iolifuta lau, ala talasi 'amu logo

* **11:25** Jeremaea 31:31; Eksodas 24:8 * **11:27** Paul 'e sae sulia falafala ta'a ioli 'i Korint gi gera taua ala ioli gi li. Ioli fakwalaimoki too'are gi gera fafuta'a ioli siofa fakwalaimoki gi ala Fana Abu na (11:21-22). Iko 'ali gera tolinia fana gera 'anida gi. Ma gera tau tolinina gi 'i safitala ioli God gi.

fala Fana Abu na li, 'amu ka maasia ioli sui. ³⁴ Ma ala ta ioli 'e fiolo, 'e 'oka 'ali ka fana ga 'ala 'i luma lia, sui bui ka bi la ala logona, tauma God bi kwatea kwaikwaina famiu sulia falafala 'amiu gi ala talasi 'amu logo.

Talasi lakae dao mae, lakae bi falalau 'amiu sulia nali me 'are 'amu soilidi lou sulia.

12

Kwatena faasia Aloe 'are Abu li

¹ Alae iolifuta, lakae gerea alaana fala olisinala soolidina 'amiu sulia kwatena faasia Aloe 'are Abu li. Lau oga 'amu ka sai 'oka ala kwatena Aloe 'are Abu 'e kwateda faga gi. ² 'Amu saiala 'i lao ala 'amu fakwalaimoki ala Jesus, lului 'are iko 'ali gera mauri gi gera talaia rero amiu. ³ Ma lau oga 'amu ka saiai, ala Alo ala God 'e talaia ta ioli, 'e 'ato 'ali ioli la ka sae 'uasia Jesus. Ma ka 'urifo lou, ala Aloe 'are Abu iko 'ali talaia ta ioli, 'e 'ato 'ali ilia Jesus 'e Aofia.

⁴ Wasua 'ala Aloe 'are Abu ka kwatea kwatena mamata tootoo gi, kwatena fo gi sui gera fuli mola mae faasia teke Aloe 'are Abu. ⁵ Wasua 'ala galona Aofia 'e oga gia tauda gi gera ka mamata tootoo sui, teke Aofia mola 'e gia galofala. ⁶ Wasua 'ala gia saiala taunala galona mamata tootoo gi sui, teke God mola 'e kwairanai aaga fala taunali.

⁷ Ma Aloe 'are Abu 'e fatalilia nanatana lia faga sui 'ali gia galofala rananaga 'i safitaga. ⁸ Ma fala nali ioli, Aloe 'are Abu 'e kwatea nanatana fala saena 'alia liotoo li. Ma fala nali ioli Aloe 'are Abu ka kwatea nanatana fala saena 'alia sai arena li. ⁹ Ma fala nali ioli Aloe 'are Abu 'e kwatea fitoona

'e nanata rasua. Ma fala nali ioli Aloe 'are Abu ka kwatea nanatana fala guranala ioli matai gi li. ¹⁰ Ma fala nali ioli Aloe 'are Abu ka kwatea nanatana fala taunala 'are mama'ala gi. Ma fala nali ioli lou, Aloe 'are Abu ka ranada fala alaana 'alia saenala God. Ma fala nali ioli lou, Aloe 'are Abu ka kwatea nanatana 'ali gera lio raea 'are 'e fuli gi, 'e fuli mae faasia Aloe 'are Abu 'o ma ka iko. Ma fala nali ioli Aloe 'are Abu 'e kwatea nanatana fala saena 'alia saena mamata iko 'ali gera sai ali gi. Ma fala nali ioli Aloe 'are Abu ka kwatea nanatana fala fadanala alaana fo gera ilida 'alia saena mamata gi li. ¹¹ Wasua 'ala ka kwatea kwatera mamata tootoo gi faga sui sulia kwaiogalina lia 'i talala, teke Aloe 'are Abu mola 'e kwateda.

'I gia teke rabe mola 'e too ala gula afula tootoo gi

¹² 'I gia ioli 'e gia fakwalaimoki ala Jesus Christ gi, gia malaa teke rabe ala Jesus Christ lia 'e too ala gula afula tootoo gi li. Ma wasua ka too ala gula afula gi, 'i lia teke rabe 'are mola. ¹³ 'I gia sui, Jiu gi failia ioli mamata faasia Jiu gi li, ma ioli 'e gera gal o gwaugwau gi, failia ioli gera sakwadola gi, gia malaa mola teke rabe 'are, sulia teke Aloe 'are Abu mola 'e fasiuabu gia, 'ali gia ka alua teke rabe 'are. Ma God ka kwatea teke Aloe 'are Abu mola 'ali ka io 'i laola maurinaga sui.

¹⁴ Rabe 'are, 'e iko 'ali too ala teke gula 'are mola, wasua ma 'e too ala gula afula tootoo gi.

¹⁵ Ma ala 'a'ae ka sae 'uri 'e, "I lau iko lou na gula ala rabe, sulia 'i lau iko 'alia lima," 'a'ae fo na gula lo ala rabe fo. ¹⁶ Ma ala anina ka sae 'uri

'e, “I lau iko lou na gula ala rabe, sulia 'i lau iko 'alia maa,” anina lia na gula lo ala rabe fo. ¹⁷ Ma ala rabe 'are sui lia maa mola talifilia, iko 'ali 'e totolia 'ali ronoa ta 'are. Ma ala rabe 'are sui lia anina mola talifilia, iko 'ali totolia fala si'inana tonala ta me 'are. ¹⁸ Rabega 'e 'oka rasua, sulia talasi God 'e raunae gia, 'e alua gula fo gi sui ala rabe sulia kwaiogalina lia.

¹⁹ Ma ala rabe 'e too mola ala teke gula 'urila 'i lia iko lou rabe kwalaimoki la! ²⁰ Rabe 'e too ala gula afula gi, wasua ma 'i lia teke rabe mola. ²¹ Ma sulia 'e 'urifo, maa 'ato 'ali sae 'uri 'e fala limaa, “Limaa, iko 'ali lau booboo mola famul!” Ma ka 'urifo lou gwau iko 'ali totolia saena 'uri 'e fala 'a'ae, “Iko 'ali lau booboo mola famul!” ²² Nali ioli gera malata 'uri nali gula ala rabe, gera watoutou. Wasua ma, 'ato rasua gia ka mauri ala gula fo gi gera ka iko faasia rabega. ²³ Ma nali gula ala rabe, gia ilia 'uri iko 'ali gera 'ilitoa mola, lia fo gia ka lio 'oka sulida. Ma nali gula ala rabe lesinai iko 'ali 'oka mola, lia fo gia ka faaruufia lo 'alia toro gi. ²⁴ Ma nali gula ala rabe lesinada 'e 'oka, iko 'ali gia oga 'afunali. God 'e raunae 'urifo ala rabega, 'ali gia fabaelaa gula fo ioli gi gera fia 'uria gula gwaugwau mola 'ada gi. ²⁵ Lia fo, iko mola ta tolinina 'i laola rabe 'are, sulia gula gi sui gera lio sulida kwailiu. ²⁶ Ma ala ta teke gula ala rabe 'e fii, gula gi sui gera fii lou failia. 'E 'urifo lou, ala ta gula ala rabe gera tafea, rabe tefau 'e sakea batafena fo.

²⁷ I 'amiu sui lo rabela Jesus Christ, ma ioli tootoo gi aaga lo gula tootoo ala rabela fo li. ²⁸ Ma 'i laola logonae ioli, God 'e kwatea galona

mamata tootoo gi faga. Etala, 'e kwatea galona 'alia lifuronona li fala nali ioli. Ma ruala 'e kwatea galona ala fatalona 'alia saenala God. Ma olula 'e kwatea galona 'alia falalauna li. Sui, ka kwatea nanatana fala taunala 'are mama'ala gi li. Sui, ka kwatea nanata na fala guranala ioli matai gi li. Ma ka kwatea nanatana fala kwairanaina li. Ma ka kwatea lou nanatana fala kwaitalaina li. Ma ka kwatea lou nanatana fala saena 'alia saena mamata la gi iko 'ali gera sai ali. ²⁹ Iko 'ali 'i gia sui wale li lifurono gi, ma ioli fala fatalona 'alia saenala God gi, ma ioli falalau gi. Ma iko 'alia 'i gia sui gia too ala nanatana fala taunala 'are mama'ala gi, ³⁰ o ma nanatana fala guranala ioli matai gi. Ma iko 'alia 'i gia sui gia too ala nanatana fala saena 'alia saena mamata gi li, ma iko 'alia 'i gia sui gia totolia fadanala saena 'e gera ilida 'alia saena mamata gi li. ³¹ Lau oga 'amu ka oga kwatera 'ilitoa gi. Lia fo, ala talasi 'e, lakaefatalia 'are 'e 'oka ka tasa liufia lo 'are fo gi sui.

13

Kwaimanaa

¹ Ala lau saiala saena 'alia saena mamata ioli gi li ma saena eniselgi li lou, wasua ma iko 'ali lau kwaima ala ioli gi, saena lau gi 'are gwaugwau mola 'ali gi, ma 'e malaa mola 'ala nonena ala line 'are ala diunala 'o'o li. ² Ma ala lau saiala fatalona 'alia saenala God, ma laka too ala sai arena gi sui, ma laka saiala 'are agwa gi sui, ma laka too ala fitoona 'e totolia 'idunala fe uo gi li, wasua ma iko 'ali lau kwaima ala ioli gi, 'i lau me 'are gwaugwau mola. ³ Ma ala lau kwatea 'are

lau gi sui fala ioli siofa gi, ma laka ala'alia wale gi gera ka rauni lau 'alia dunaa, wasua ma iko 'ali lau kwaima ala ioli gi, ikoso lau sakea mola ta kwaiarana.

⁴ Ioli 'e kwaima ala ioli gi li, 'e fafu ma ka tau 'oka fada. Ma ioli 'e kwaima ala ioli gi li, iko 'ali 'e kwaikwaiifi ma ka sae faraea lia 'i talala. ⁵ Ma abulonala ikoso ta'a, ma ioli 'urifo ikoso malata mola sulia 'are 'e ogada gi 'i talala, ma ikoso 'ali tenae ogaogata'a. Ka kwailufa 'alia ioli gera tau ta'a fala gi. ⁶ Ma ioli 'e kwaima ala ioli li, ikoso 'ali babalafe fafia ta'ana, wasua ma kae babalafe failia kwalaimokina. ⁷ Ma ioli kwaima 'urifo li, 'e fafu, ma ka saiai ka ura nasi ala talasi ala 'atona gi li sui. Ma ala talasi gi sui, lia 'e fakwalaimoki ma ka malata lio 'alaa ala God.

⁸ Kwaimaana 'urifo kae io firi. Kwatena ala fatalona 'alia saenala God li kae sui. Ma kwatena 'alia saena mamata gi li, kae sui lou. Ma kwatena 'alia sai 'arena li kae sui lou. ⁹ Sulia sai 'are na gi failia saena faasia God gi, ala talasi 'e, iko 'ali gera ali'afu 'ua. ¹⁰ Ma ala talasi 'are ali'afu kae dao mae, 'are iko 'ali ali'afu gi gerakae sui.

¹¹ Ala talasi lau wawade mae, saenagu 'e malaa wela wawade, failia malatanagu ka malaa lou wela wawade, ma sai 'arena lau, ka malaa lou wela wawade. Wasua ma ala talasi lau ba'ela lo, laka tafisia lo abulonala wela wawade gi. ¹² 'E 'urifo lou faga, ala talasi 'e sai 'arena gia gi gera aba aba mola 'ada, 'e malaa te wale 'e lesia lului 'are golagolafa 'i laola tatae iroiro iko 'ali madakwa li. Wasua ma, ala talasi gia kae lesia Aofia 'i talala, gia kae sai 'oka ala 'are gi sui, malaa lou God lia 'e sai 'oka aaga sui.

¹³ Ala talasi 'e, olu 'are gi kae io firi: fitoona, malata lio 'alaa na, ma kwaimanaa. Ma kwaimanaa lo 'e tasa ka liufia 'are fo gi sui.

14

Kwatena faasia Aloe 'are Abu 'e 'oka ka tasa

¹ 'Amu tau nanata fala kwaimanaa ala ioli gi li. Ma 'e 'oka lou fala tauna fala kwaterna gi faasia Aloe 'are Abu, tasa lo fala kwaterna fala faronona madakwa 'alia saenala God li. ² Ma ala ta ioli ka sae 'alia saena mamata iko 'ali 'e saiai, 'e alaa fala God, ma iko 'ali alaa fala ta ioli, sulia iko 'ali gera saiala ta gi 'e ilida. Aloe 'are Abu 'e kwatea ka sae sulia 'are agwa gi. ³ Wasua ma ala ta ioli ka farono 'alia saenala God, 'e sae fala ioli gi 'ali ka ranada, ma fala raefalenada, ma gwafenada.

⁴ Ioli 'e sae 'alia saena mamata 'e raria li, 'e ranaa mola talifilia maurinala 'i talala. Wasua ma ioli 'e farono 'alia saenala God, 'i lia 'e ranaa ioli gi sui 'i laola logonae ioli. ⁵ Wasua 'ala lau oga 'ali 'i 'amiu sui 'amu ka sae 'alia saena mamata iko 'ali 'amu saiali gi, lau oga ka tasa 'ali 'amu saiala faronona 'alia saenala God. Sulia ioli 'e farono 'alia saenala God, 'e 'ilitoa ka liufia ioli 'e sae 'alia saena mamata 'e raria li. Ma ala ta ioli 'e io fala fadanala saena iko 'ali sai ali gi, 'e 'oka lou, sulia daro kae ranaa ioli fakwalaimoki gi sui.

⁶ Alae iolifuta lau, ala talasi lau la mae 'i soemiu, ala laka sae 'alia saena la iko 'ali gia saiai, ikoso 'ali lau kwairanai mola amiu. Wasua ma ala laka fatalo 'alia ta 'are God 'e fatalilia fagu 'o ma laka falalau 'amiu, lia lo lau rana ba'ela amiu. ⁷ Fafuradaninai 'e 'uria talae 'au fala uufinai. Ala ta ioli 'e iko 'ali saiala uufinai, ioli gi ikoso 'ali

gera rono raea olioli nuu ta fo 'e ufia. ⁸ 'E 'urifo lou, ala ta wale ala wale li ofona afula ka ufia bunu fala soinala mae wale gi fala kwalaana, ma linela bunu fo iko 'ali madakwa, ikoso gera la mola mae. ⁹ 'E 'urifo lou amiu, sulia ala 'amu sae 'alia saena la iko ta ioli 'ali saiai, saena 'amiu gi ikoso fulia mola ta me 'are. ¹⁰ Saena afula rasua gi gera io 'i laola molagali 'e, ma saena fo gi sui mola gera too ala fadanali. ¹¹ Wasua ma, ala ta ioli ka alaa fae lau, ma iko 'ali lau saiala saena lia, 'e 'ato rasua mera ka sai ameroa. ¹² 'I osiala 'amu oga rasua 'amu ka too ala kwatera faasia Aloe 'are Abu gi li, 'e 'oka 'ali 'amu tau fala kwatera 'e saiai kae fananata fitoona ioli gi li.

¹³ Talasi ta ioli ka sae 'alia saena mamata 'e raria li, 'i lia ka foasia God 'ali kwatea nanatana fala fadanala me 'are fo 'e ilia li. ¹⁴ Sulia ala laka foa 'alia saena mamata lau raria, manogu 'e foa, ma malatagu iko 'ali foa mola. ¹⁵ Lia fo, laka foa 'alia manogu, ma laka foa lou 'alia malatagu. Ma laka foa lou 'alia manogu, ma laka foa lou 'alia malatagu. ¹⁶ Ala talasi 'amu logo fala foana li, ala 'amu batafea God 'alia manomiu mola, ta ioli ikoso saiala saena 'amiu, ma 'ato 'ali 'e ilia "Eo kae 'urifo" fala fatailianala 'e alafafia ta gi 'amu ilida. ¹⁷ Ma wasua foana 'amiu fala batafenala God ka 'oka, iko 'ali 'amu ranaa mola ta ioli.

¹⁸ Lau batafea God sulia lau sae 'alia saena mamata gi lia iko 'ali lau sai ali, ma laka tau 'urifo ala talasi afula ka liufi 'amiu sui. ¹⁹ Ka 'urifo wasua, ala talasi lau logo failia ioli gi fala foana li, lau oga laka ilia mola ta lima mae saena lia gera madakwa ma gera ka saiai, faasia ilinala 10,000

me saena gi 'alia saena la iko 'ali gera saiai.

²⁰ Alae iolifuta lau, 'amu io malaa na wela wawade 'e raria tau 'arena ta'a. Wasua ma, iko 'ali 'oka 'ali malatamiu ka malaa malatanala wela wawade gi. 'E 'oka 'ali malatanamiu ka malaa ioli ba'ela gi. ²¹ Sulia Aofia ba 'e ilia 'i laola Geregerena Abu 'uri 'e,

"Lakae kwatea ko tali ioli mamata 'i so'ela ioli lau gi, 'ali gera kae sae fada 'alia saena mamata gi.

Ma wasua laka tau 'agua 'urifo, ioli lau gi iko 'ali gera oga molafafuronosinagu."²²

²² Lia fo, gia sai lo ai, God 'e kwatea kwatera 'alia saena mamata gi li 'ali nalife ioli iko 'ali gera fakwalaimoki, gera ka saiala God 'e talai ioli fo 'e alaa. Ma kwatera 'alia faronona 'alia saenala God, God 'e kwatea 'ali ka raefalea ioli gera fakwalaimoki sui lo gi. ²³ Lia fo, ala talasi ioli fakwalaimoki gi gera logo fala foana li, ma gera ka sae 'alia saena mamata iko 'ali gera sai ali gi, ma ala tali ioli ikoe fakwalaimoki gera ruu mae 'i lifila, ma iko 'ali gera saiala saena 'amiu gi, gerakae fia 'uria 'amu kwekwe'ela. ²⁴ Ma ala ioli gera logo gi sui gera fatalo 'alia saenala God, ma ta ioli ikoe fakwalaimoki ka ruu mae, 'i lia kae saiai 'e too ala ta'ana gi. Ma 'i osiala me 'are 'e ronoa, 'i lia ka sai lou ala lia God kae lokokwaikwaina fala, ²⁵ ma kae fatalilia malata agwa lia gi li, ma kae bulusi faasia 'are fo gi, ma ka boururu fala foasinala God, ma kae sae 'uri 'e, "Kwalaimoki rasua, God 'e io fae 'amiu."

Foana 'oka

²² 14:21 Aesea 28:11

²⁶ Alae iolifuta lau, ala talasi 'amu logo mae fala foana li, 'amu ka tau 'uri 'e: Ta ioli ka nuu batafea God, ma ta ioli lou ka falalau, ma ta ioli lou ka fatalo 'alia 'are God 'e fatailia fala, ma ta ioli lou ka sae 'alia saena iko 'ali saiai, ma ta ioli lou kae fada me saena fo. 'Are gera tauda gi sui 'are fala kwairanaina ala ioli fakwalaimoki gi li sui. ²⁷ Ma ala nali ioli gera sae 'alia saena mamata gi lia iko 'ali gera sai ali, 'urifo 'e totolia rua ioli 'o ma ta olu ioli mola gera ka alaa. Ma daulu ka alaa ala talasi mamata gi. Ma ta ioli ka fada saena fo gi. ²⁸ Ma ala iko ta ioli 'ali saiala fadanala saena fo gi, 'urilali ikoso ta ioli 'ali sae 'alia saena mamata iko 'ali gera sai ali gi. Ioli gera saiala saena 'urifo gi li, gera ka io aroaro mola 'ada, ma gera ka sae mola ada 'i laola malatada failia God.

²⁹ 'E 'urifo lou, ioli gera fatalo 'alia saenala God gi, 'e totolia fala rua ioli 'o ma ta olu ioli mola gera ka alaa. Ma ioli gi sui gera kafafurono 'oka sulia. ³⁰ Wasua ma ala ta ioli 'e sae 'alia saenala God, ma ta ioli lou 'e io 'i lififo, ma God ka fatailia ta 'are fala, 'e 'oka fala ioli 'e etae alaa ka lobo lo, 'ali kwatea ioli fo ka alaa lou. ³¹ 'Urifo ioli gera sae 'alia saenala God gi gera ka kwate matolaa fada sui fala alaana. 'Amu tau 'urifo 'ali 'amu falalau 'amiu 'i safitamiu failia raefalenamiu. ³² Ma ta ioli 'e fatalo 'alia saenala God, 'i lia ka dau fafia alaana lia. ³³ Sulia God 'e oga gia ka tau rao ala 'are gi, ma gia ka io 'alia aroarona.

Falafala ala foana fala ioli gi sui lia gera fakwalaimoki ala falua gi sui ³⁴ 'e 'uri 'e: Ala talasi 'amu logo fala foana li, ikoso 'ali 'amu ala'alia geli gi 'ali gera sae, gera ka io aroaro

mola. 'E malaa taki 'ami Jiu gi li 'e ilia, geli gi gera ka ronosulia saenala arai gera gi. ³⁵ Ala ta geli 'e oga soilidinala ta 'are, ka soilidia arai lia ala talasi daro io 'i luma daroa li, sulia 'are li mauna fafia lia ala geli ka sae ala talasi ioli gi gera logo fala foana li.

³⁶ 'Uri'e ma 'i 'amiu ioli 'i Korint gi 'amu fia 'uria 'amu 'ilitoa rasua? Saenala God iko 'ali fuli mae faasi 'amiu. Ma iko 'alia talifili 'amiu mola God 'e kwatea saenala famiu. ³⁷ Ma ala ta ioli amiu ka fia 'e too ala kwatena faasia Aloe 'are Abu li, 'o ma 'i lia na wale fala fatalona 'alia saenala God, 'e 'oka fala 'ali 'e saiai 'are 'e lau gereda gi kwaikaena Aofia gi li. ³⁸ Ma ala ioli 'urifo iko 'ali ronosulia 'are 'e gi, 'urilali ikoso 'ali 'amu fafuronesia ta gi 'e ilida.

³⁹ Lia fo, alae iolifuta lau, 'e 'oka 'ali 'amu tau fala faronona 'alia saenala God. Ma ikoso 'ali 'amu luia ioli 'e gera oga saena 'alia saena mamata iko 'ali gera sai ali gi. ⁴⁰ 'E 'oka fala foasina 'amiu gi ka rao ma ka aroaro.

15

Tataenala Jesus Christ faasia maena

¹ Alae iolifuta lau, ala talasi 'e, lau oga 'amu ka malata tonala Faronona 'Oka ba lau faarono 'alia famiu ma 'amu ka ura nasi ai. ² Ala fitoona 'amiu 'e nasi ala Faronona 'Oka 'e lau faarono 'alia famiu, 'amu kae too ala maurina firri. Wasua ma ala ikoso 'amu dau nasi ala Faronona 'Oka fo, 'urilali fitoona 'amiu 'are gwaugwau mola 'ala.

³ Lau falalau lo 'alia famiu, 'are ba'ela ka tasa rasua lia gera falalau lau 'alia 'e 'uri 'e:

Jesus Christ 'e mae lo fala lufaanala abulo ta'ana
gia gi, malaa ba Geregerena Abu ba 'e ilia.

⁴ Gera alomia, ma God ka taea fala maurina ala
olula fe atoa, malaa lo lia ba Geregerena
Abu 'e ilia.

⁵ Ma ka fatae fala Peter, sui fala akwala wala rua
wale li lifurono gi.

⁶ Sui ala na talasi lou, ka fatae fala liufia 500 wale
li galona lia gi. Ma afulanada gera mauri
mola 'ada 'ua 'i laola molagali 'e, wasua ma
na gula ada gera mae lo.

⁷ Sui, ka fatae fala James, ma 'i burila ka fatae
lou fala wale li lifurono gi sui.

⁸ I burila, ka fatae lou fagu lia 'e lau malaa
na wela 'e futa ala talasi rero li. ⁹ Sulia 'i
lau iko lou na wale 'ilitoa rasua ala wale li
lifurono gi, ma iko 'ali lau totolia fala soinagu
'alia wale li lifurono, sulia lau malakwaita ala ioli
fakwalaimoki God gi. ¹⁰ Ma wasua lau 'urifo, 'i
lau na waleli lifurono lo, sulia God 'e fili lau 'alia
kwai'ofena lia. Ma kwai'ofena lia iko 'ali 'e fulu
gwaugwau, sulia lau galo nanata ka tasa liufia
lifurono ai fo gi. Iko 'alia 'i lau talagu 'e lau galo,
sulia God 'e kwai'ofe agu, ma ka rana lau 'ali laka
galo fala. ¹¹ Ma 'i 'amami waleli lifurono gi sui,
'ami ka fatalo 'alia teke Faronona 'Oka mola. Ma
lia lo 'are 'amu fakwalaimoki lo ai.

Falalauna sulia tataenaga faasia maena li

¹² 'Ami falalau 'amiu 'alia lia God 'e taea lo Jesus
Christ faasia maena li. Ma 'utaa 'e nali ai amiu
gera ka ilia God ikoso ke taea lou ioli mae lo
gi? ¹³ Ala 'e 'ato 'ali God 'e taea ioli gera mae
gi, 'urilali Jesus Christ lou iko 'ali tatae. ¹⁴ Ma ala

Jesus Christ iko 'ali tatae faasia maena, falalauna 'ameulu 'are gwaugwau mola, ma fitoona 'amiu 'are gwaugwau lou. ¹⁵ Ma iko 'alia me 'are fo mola, sulia ala Jesus Christ iko 'ali tatae, alaana 'ameulu sulia God 'e koto, sulia meulu fatalo 'alia lia God 'e taea Jesus Christ faasia maena li. Ala God ikoso taea ioli gera mae gi, 'urilali 'e iko 'ali taea lou Jesus Christ. ¹⁶ Sulia ala iko 'ali 'e talawarau fala ioli mae gi gera ka tatae lou, 'urila Jesus Christ iko 'ali tatae mola faasia maena lo. ¹⁷ Ma ala God iko 'ali taea Jesus Christ, 'urila fitoona 'amiu 'are gwaugwau mola, ma 'amu kae sakea kwaikwaina sulia abulo ta'ana 'amiu gi. ¹⁸ Ma ka 'urifo lou, ioli 'e gera fakwalaimoki ala Jesus Christ ma gera ka mae lo gi, ikoso gera too ala maurina firi. ¹⁹ Ma ala 'are 'oka ala Jesus Christ gi gera io aaga ala talasi gia io mola 'i laola molagali 'e li ma iko lou 'i nali, 'urila 'e totolia gia kwaimalatai ka tasa liufia ioli gi sui.

²⁰ Wasua ma gia sai 'oka ala God 'e tae kwalaimoki lo ala Jesus Christ faasia maena. Lia fo, gia sai lou ala God kae tae gia ioli 'e gia fakwalaimoki gi talasi gia kae mae. ²¹ Ioli sui gera kae mae, 'i osiala teke wale Adam. Ma 'e 'urifo lou, God kae tae gia 'i osiala teke wale Christ. ²² Ioli sui gera kae mae, sulia 'i gia oliolitala kwalofa Adam lia wale etaeta. Ma 'e 'urifo lou, God kae tae gia sui fala maurina, 'i osiala gia io raratai ala Jesus Christ. ²³ God 'e taea Christ 'i lao. Ma 'i gia ioli Christ gi, God kae tae gia ala talasi Jesus Christ kae oli mae ai. ²⁴ Ma 'i burila, fe atoa fafu'isi kae dao mae. Jesus Christ kae osia malimae lia gi lia gera 'ilitoa, ma gera ka

too ala nanata na, ma kae kwatea lo 'Ilitoana lia fala Mama lia God. ²⁵ Sulia Jesus Christ kae 'ilitoa la la ka dao ala talasi God kae liufia malimae Jesus Christ gi li sui, ma ka aluda 'ali gera ka ronosulia Jesus Christ. ²⁶ Ma malimae fafu'isi God kae osia lo maena. ²⁷ Sulia Geregerena Abu ba 'e ilia, "God 'e alua lo 'are gi sui 'i malula nanatana lia." Wasua ma gia saiai God ikoso alu lia 'i talala 'i malula nanatana Jesus Christ, sulia God 'e alua lo 'are gi sui 'i malula nanatana Jesus Christ. ²⁸ 'I burila 'are gi sui gera io lo 'i malula 'ilitoana Christ Wela God, 'i lia talala lou kae alu lia 'i talala 'i malula God lia 'e alua lo 'are gi sui 'i malula Christ. Ma ala talasi fo, God kae 'ilitoa fafia 'are gi sui.

²⁹ Nali ioli gera sisiu abu fala ioli gera mae lo gi. Gera sisiu abu 'urifo, sulia gera sai 'oka ala God kae taea ioli 'e gera mae gi. Ala God iko 'ali totolia taenala ioli gera mae gi, 'utaa fo gera ka sisiu abu 'urifo? ³⁰ Ma 'i 'ameulu lifurono gi lou, wasua 'are afula gi ka tau fala rauninameulu, meulu fatalo 'alia Christ. Ala iko 'ali meulu saiala God kae tae gia, 'ato meulu ka marabe fala taunala galona 'e. ³¹ Alae iolifuta lau, 'e kwalaimoki rasua, ala fe atoa gi sui mola, 'are gi gera tau fala rauninagu. 'E kwalaimoki rasua lou, lau babalafe sulia fitoona 'amiu gi ala Jesus Christ Aofia gia. ³² Lau daria 'atona ba'ela rasua gi 'i lifi'e 'i Efesus, sulia malimae lau gi gera malaa kui kwasi gi, ma gera ka oga rauninagu. Ala ikoso lau fitoo ala God 'e taea ioli gi faasia maena li, ikoso 'ali lau marabe mola fala daona tonala 'atona 'urifo gi li. Ma ala God ikoso taea

ioli gi faasia maena, 'e 'oka faga 'ali gia rono sulia
 saena ba 'uri 'e,
 "Gia fana ba'ela, ma gia ka gou ba'ela lo 'aga, sulia
 ikoso tekwa mola gia kae mae."

³³ Ikoso 'ali 'amu fakwalaimoki ala 'are koto koto gi. Ala 'amu logo failia ioli ta'a gi, 'amu kae malaa 'i gera lou. ³⁴ 'Amu malata rada, ma 'amu ka bulusi faasia abulo ta'ana 'amiu gi. Sulia lau saiai nali ai amiu iko 'ali gera sai 'ua ala God, 'amu ka mau 'i fofola me 'are fo.

Rabega kae fa'alu ala talasi God kae tae gia

³⁵ Mala ta ioli 'e soili di 'uri 'e, "Uri'e ma God kae tae 'utaa ala ioli mae lo? Ma rabe 'are 'utaa gera kae too ai?" ³⁶ Olisina lau 'e 'uri 'e: Soilidina fo 'e kwekwe'ela rasua. Malata sulia fufuae 'are 'o fasia. 'O 'eli fafia, ma 'i burila fufuae 'are ka bulao mae. Ma alominala rabe 'are 'e 'urifo lou. ³⁷ Ma 'are 'o fasia lia lo fufuae 'are. Mala fufuala ta koni 'o ma ta 'are mola 'ala, wasua ma gia sai 'oka ala lia 'e ikoso alua 'ua ta rabe 'ai kwalaimoki. ³⁸ Wasua ma talasi 'e bulao, God ka bi kwatea fufuae 'are fo ka too ala rabe 'are 'e oga. Ma God ka oga fala 'ai tootoo gi ka manotafa mae faasia fufuae 'are tootoo gi.

³⁹ Ma 'e 'urifo lou ala rabe 'e God 'e raunailida, sulia 'e iko 'ali gera rada sui. Ioli gi, failia bo gi, ma malu gi, ma ia gi, rabeda 'e mamata sui.

⁴⁰ Ma God 'e raunailida 'are afula gi 'i laola molagali failia 'i laola raloo lou. Ma 'are fo gi, 'e raunailida gera ka lio 'oka sui. Ma 'are 'e raunailida 'i laola raloo gi li, gera too ala kwanana mamata faasia 'are 'i laola molagali gi li. ⁴¹ Sulia da'afi 'e too lou ala kwanana lia 'i talala, ma madama ka too lou ala kwanana. Ma

kwalikwali gi gera too lou ala kwanana gera ka mamata lou 'ala.

⁴² Ma ka 'urifo lou ala talasi God kae taea ioli gera mae gi. Ala talasi ta ioli ka mae, gera alomia lo rabela, ma kae furafura. Ma ala talasi God kae taea, rabe fa'alu lia kae io firi. ⁴³ Ma talasi gera alomia ta rabe 'i laola wado li, 'e iko 'ali lio 'oka ma iko 'ali nanata. Ma ala talasi God kae taea, lia kae bulusi 'ali rabe kae lio 'oka ma kae nanata. ⁴⁴ Ma rabega 'e gera alua 'i laola wado li, lia lo rabe ala molagali 'e li. Ma talasi God kae tae gia, gia kae too ala rabe fa'alu gi lia 'e totolia fala iona 'i nali. Sulia ala gia too ala rabe 'e totolia fala iona 'i laola molagali li, gia kae too lou ala rabe 'e totolia fala iona 'i nali li. ⁴⁵ Sulia Geregerena Abu ba 'e sae 'uri 'e, "God 'e etae raunailia Adam, wale mauri." Ma Christ gia soia 'alia "Adam fafu'isi," lia lo Aloe 'are 'e kwatea maurina fa'alu li. ⁴⁶ Rabe fa'alu iko 'ali etae la mae, sulia gia mauri 'ua 'i laola molagali sui bui gia ka bi mauri 'i nali. ⁴⁷ 'Urifo, etala Adam, God 'e raunailia 'alia wado 'i laola molagali. Ma ruala Adam, 'e la mae faasia 'i nali. ⁴⁸ Ma ioli gera io 'i laola molagali gi li, gera too ala rabe 'e malaa Adam ba God 'e raunailia 'alia wado 'i laola molagali li. Ma ioli gera io 'i nali gi, gera too ala rabe 'e malaa Christ lia 'e la mae faasia 'i nali. ⁴⁹ Ala talasi 'e, rabega 'e malaa rabela Adam ba God 'e raunailia 'alia wado li. Wasua ma, rabe fa'alu gia gi kae malaa rabela Christ lia 'e la mae faasia 'i nali.

⁵⁰ Alae iolifuta lau, rabega 'e too ala filisi failia 'abu 'i laola molagali 'e, ma iko 'ali totolia fala ruuna 'i laola 'Ilitoana God. Ma rabega 'e saiala

maena, 'e 'ato ka too ala maurina firi.

⁵¹ 'Amufafurono ga fala alaana lau, sulia lakae faarono 'alia 'are agwaagwa. Nali ioli gera fakwalaimoki, ikoso gera mae. Wasua ma God kae olisi gia sui. ⁵² Me 'are 'e kae fuli nainali mola, malaa mama'afunala maala ioli talasi 'e ada. Ala talasi God kae uufia bunu ka ani ala fe atoa fafu'isi fala molagali li, sui ka bi taea ioli fakwalaimoki gera mae sui lo gi, ma ikoso gera mae lou. Ma nali ioli agaulu iko 'ali gera mae 'ua, God kae olisi gia 'ali gia kae too ala rabe 'are fa'alu gi. ⁵³ Ma rabega 'e saiala maena, God kae olisia 'ali kae mauri firi. ⁵⁴ Talasi God kae olisia rabega 'urifo li ikoso 'ali gia mae lou. Ma kae falalamaa Geregerena Abu ba 'e ilia,

"God 'e liufia lo maena, ma maena ka fulu lo! [☆]

⁵⁵ Maena iko 'ali liufia.

Ma ka 'ato lo fala maena 'ali kwatea famalifina." [☆]

⁵⁶ Ioli gi gera kae mae 'i osiala gera taua ta'ana gi. Ma gera too ala ta'ana sulia gera aburono ala taki God gi. ⁵⁷ Gia batafea God, sulia Aofia gia Jesus Christ 'e famauri gia faasia maena.

⁵⁸ Lia fo, alae iolifuta 'oka lau, 'amu fanasia fitoona 'amiu gi ala Christ. Ma 'amu ka ura nasi ala galona 'amiu gi fala Aofia, sulia 'amu saiai galona 'amiu gi fala Aofia iko 'ali gera gwaugwau.

16

Bata fala kwairanaina ala ioli 'i Judea gi li

¹ Lakae olisia lo geregerena 'amiu gi sulia bata ba 'amu logosida fala kwairanaina ala ioli

[☆] 15:54 Aesea 25:8 [☆] 15:55 Hosea 13:14

fakwalaimoki gera io 'i Judea gi li. Lau oga 'amu ka taua 'are 'e lau ilia lou fala ioli fakwalaimoki 'i laola gulae tolo 'i Galesia gi li. ² Ala Sade gi sui, 'e 'oka fala ioli gi tootoo amiu 'amu ka rerei 'alia ta 'amu kae kwatea, ka totolia me 'are 'e saiai ka sakea ala galonala gi li, ma ka alu golia la la laka dao ko. Ala 'amu tau 'urifo, ala talasi lakae dao mae 'i soemiu, ikoso 'ali 'amu logosia lou tali bata, sulia 'amu rerei sui lo. ³ Sui, ala talasi lakae dao ko, 'amu ka filia tali wale 'ali gera sakea kwatena 'amiu gi fala 'i Jerusalem. Ma lakae geregere fala wale etaeta ala logonae ioli fakwalaimoki 'i Jerusalem gi li sulia wale 'amu filida 'ali gera sakea kwatena 'amiu gi li. Sui, gera ka sakea geregerena lau failia kwatena 'amiu gi ma gera ka la. ⁴ Ma ala 'amu oga laka la lou failida fala 'i Jerusalem, 'urila meulu kae la ruru 'ameulu.

Lalanala Paul

⁵ Lakae la mae 'i soemiu 'i Korint ala talasi lakae liu ala gulae tolo 'i Masedonia li, sulia lau malata sulia lakae la ga fala 'i Masedonia. ⁶ Ma talasi lakae io lo 'i lifila fae 'amiu, lakae io fae 'amiu sulia ta barae madama, ma laka io fae 'amiu la la ka dao ala talasi boniligwari kae sui. Ma talasi la kae liu dao tarosi, 'e 'oka rasua 'ali 'amu kwairanai agu ala lalana lau fala lifi lakae la ai. ⁷ Iko 'ali lau oga mola daona 'i soemiu sulia ke me talasi wawade mola. Lau oga laka io ka ke tekwa ga fae 'amiu, ala Aofia ka ala'alia. ⁸ Lau malata lakae io 'i lifi'e 'i Efesus la la ka dao ala fe atoa gera soia 'alia Pentekos, sui bui laka bi la. ⁹ Wasua 'ala ioli afula gera malimae ala Faronona 'Oka li gera io lou 'i lifi'e, lakae io 'i lifi'e, sulia

'e talawarau fagu 'ali lau taua galona ba'ela fala Aofia ala talasi 'e.

¹⁰ Talasi Timoti kae dao ko 'i soemiu, 'amu ka tau 'oka fala, sulia 'i lia wale galo Aofia malaa lou 'i lau. ¹¹ Ikoso 'ali 'amu lio wawade ala Timoti. Ma talasi kae dao tarosi ala lalana lia li, 'amu ka ranaa, ma 'amu ka fatalilia kwaimanaa 'amiu fala, 'ali ka totolia fala olina mae 'i lifi'e 'i soegu. Sulia lau faimaasi fala Timoti failia nali wale lou gera fakwalaimoki.

¹² Apolos walefae gia, lau aniuulu fala 'ali la ko 'i soemiu failia nali walefae gia lia gera la ko 'i soemiu. Wasua ma 'e malata 'uria iko 'ali 'oka 'ua fala fala laa na ko 'i soemiu ala talasi 'e li. Ala ta talasi lou, ala 'e talawarau fala, kae bi la ko 'i soemiu.

Me saena fafu'isi gi

¹³ 'Amu liolio, ma 'amu ka ura nasi ala fitoona 'amiu gi. Ma 'amu ka rabetoo, ma 'amu ka ura nasi. ¹⁴ Ma ala 'are 'amu tauda gi sui, 'amu fatalilia kwaimanaa 'amiu.

¹⁵ 'Amu saiala wale 'e etae fakwalaimoki 'i safitamiu 'i Gris, lia lo Stafanas failia lumae ioli lia. Gera galo nanata sui fala kwairanaina ala ioli God gi li. Alae iolifuta lau, lau aniuulu famiu, ¹⁶ 'ali 'amu ronosulia saenala ioli malaa Stafanas gi, failia lumae ioli lia failia nali wale lou gera galo failida.

¹⁷ Lau babalafe rasua sulia daonala Stafanas, ma Fotunatus, ma Akaikus, sulia gera io sui fae lau, wasua iko 'ali 'amu totolia iona fae lau. ¹⁸ Gera fababalafe lau malaa lou gera fababalafe 'amiu. 'Amu fatalilia soi ba'ela na 'amiu fala ioli 'urifo gi li.

¹⁹ Ioli fakwalaimoki 'i laola gulae tolo 'i Asia gi li, gera kwatea ko sae ailafena gera gi famiu. Ma Akuila failia 'i Prisila failia ioli gera logo 'i laola luma daroa fala foana gi li, 'i gera sui lou gera kwatea ko sae ailafena gera gi famiu. ²⁰ Ma ioli gera fakwalaimoki gera io 'i lifi'e gi li sui, 'i gera lou gera kwatea sae ailafena gera gi famiu.

Ma 'i 'amiu sui 'amu fatalilia kwaimanaa 'amiu gi famiu 'i safitamiu, ala talasi 'amu ka leesi 'amiu gi.

²¹ Sae ailafena lau famiu 'e, 'i lau Paul 'i talagu lau gerea lo ko 'alia limagu.

²² Ma ala ta ioli iko 'ali kwaima ala Aofia, lau oga God ka kwatea kwaikwaina fala.

Ma lau oga rasua 'ali Aofia Jesus ka oli lo mae.

²³ Lau oga Aofia gia Jesus ka kwai'ofe amiu.

²⁴ Ma 'i lau lou, lau kwaima amiu 'i osiala Jesus Christ.

**Alafuuna Fa'alu Ala Saena 'I Wala
The New Testament in the Wala language of the
Solomon Islands
Niu Testament long langgus Wala**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Wala

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

bf9ac747-bd4c-52d7-9255-cc77efeda844